

ਬਨਾਮ

ਬਿਹਾਰ ਦੀ ਸਟੇਟ

ਮਾਰਚ 21, 1995

[ਏ.ਐਸ. ਆਨੰਦ ਅਤੇ ਐਮ.ਕੇ. ਮੁਖਰਜੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ]

ਭਾਰਤ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ—ਅਨੁਚਛੇਦ 227—ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਸੁਪਰਵਾਈਜ਼ਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ—ਦਾਇਰਾ—ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਟ੍ਰਾਇਲ—ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਿਸ ਦੇ ਪਾਸ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋ—ਕੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਸੀ—ਫੈਸਲਾ, ਹਾਂ।

ਅਨੁਚਛੇਦ 136—ਤੱਥਾਂ ਦੀਆਂ ਸਮਾਨ ਖੇਜਾਂ ਨਾਲ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦਾਇਰਾ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਤਰੀਕਾ ਕੋਡ, 1973—ਸੈਕਸ਼. 326, 350, 216, 217—ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਤਬਦੀਲੀ—ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਦੇ ਨੇਵੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ—ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੀ ਅਦਾਲਤ ਸਿਰਫ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਹੀਂ।

ਸੈਕਸ਼. 154, 161, 162—ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ.—ਦੰਗਾ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ—ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਉਸੇ ਰਾਤ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ ਸੀ—ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 161(3) ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ—ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਯਤਾ।

ਭਾਰਤੀ ਦੰਡ ਸੰਹਿਤਾ, 1860—ਸੈਕਸ਼ਨ 148, 302/149, 436/149, 380 ਅਤੇ 201/149—ਲੁੱਟ, ਅਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ—ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹ—500/600 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭੀੜ, ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ, ਪੜੋਸੀ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਲਈ ਆਏ ਅਤੇ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ—ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਨ, ਘੋੜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਅਗਨੀਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ, ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖੱਜਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ—ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਬਰਕਰਾਰ। ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਕੁਝ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਵਿਵਾਦ ਕਾਰਨ, ਲਗਭਗ 30/40 ਮੈਂਬਰ ਜੋ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਨ, ਇੱਕ ਪੜੋਸੀ ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਨ, ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਤੇ ਬਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗੇ, ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਜਖਮੀ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ; ਕਿ ਉਸੇ ਦਿਨ ਲਗਭਗ 1 ਵਜੇ ਲਗਭਗ 600 ਯਾਦਵਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭੀੜ ਜੋ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਸੀ, ਪਿਸਤੌਲ, ਭਾਲੇ ਅਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਲੋਕ ਘੇੜੇ ਉੱਤੇ ਆਏ - ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਦਿੰਦ ਟੋਲੀਆਂ ਉੱਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ; ਕਿ ਭੀੜ ਨੇ ਨਕਦੀ, ਕੱਪੜਾ, ਅਨਾਜ, ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਮਵੇਸ਼ੀ ਲੁੱਟਣ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉੱਥੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਲਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਭੀੜ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਦਰਿਆ ਵੱਲ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਹ ਵਿਅਕਤੀ ਕਿਸਤੀਆਂ ਉੱਤੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਤਾਂ ਮਿਸਕ੍ਰੀਅੰਟਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਇਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ; ਕਿ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਘੇੜੇ ਉੱਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਆਏ, ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰ ਸਨ; ਕਿ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲਣ ਉੱਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦਸਤਾ ਉਸੇ ਰਾਤ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੀਡਬਲਿਊ96, ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਨੇ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲੀ ਅਤੇ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲੀ। ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੌ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ। ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ, ਛੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148 ਅਤੇ 149/307 ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਚਾਰਜ ਸੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਇੱਕ ਉਸੇ ਰਾਤ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 148, 149/302, 201, 436 ਅਤੇ 320 ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/149, 307, 380, 436, 147,

148, 149, 201 ਅਤੇ 120B ਅਧੀਨ ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ। ਇਹ ਦੋ ਕੇਸ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਸਮੇਤ 152 ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਇੱਕ ਚਾਰਜ ਸੀਟ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਫਰਾਰ ਵੀ ਸਨ।

ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਗਏ ਕੇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲਈ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋ ਕੇਸਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਜ਼ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਫਿਰ ਦੋਨੋਂ ਕੇਸ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਲਈ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਐਡਲ. ਸੈਸ਼ਨ ਜੱਜ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਿਉਂਕਿ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਚਾਰਜਜ਼ ਫਰੇਮ ਕਰਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਸੰਭਾਲੀ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਮਤਲਬੀ ਡਾਕ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ ਤੇ ਬੀਮਾਰ ਸੀ, ਇੱਕ ਖਾਟ ਉੱਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਵਰਾਂਡੇ ਉੱਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇੰਨੀ ਭੀੜ ਸੀ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਕਲਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਰਿਕਾਰਡ ਚੁੱਕਣੇ ਪਏ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਸਮੇਂ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇੱਕ ਆਦੇਸ਼ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਸਮਾਂ ਦੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਸਮੇਤ ਦੋ ਫਰਾਰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਖਿਲਾਫ ਚਾਰਜਜ਼ ਨੂੰ ਮੁੜ ਫਰੇਮ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੁਣ ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 364/149 ਅਤੇ 201/149 ਨੂੰ ਜੋੜਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਫਰਾਰ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾਰਜਜ਼ ਫਰੇਮ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਵੀ ਚਾਰਜਜ਼ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਚਾਰ ਗਵਾਹ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਕ੍ਰਾਸ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਲਈ ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਸਾਰੇ 140 ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਇਸ ਵਿਰੁੱਧ ਰਿਵੀਜ਼ਨਲ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਹੁਕਮ ਦਾ ਨਿਪਟਾਰਾ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬਚਾਅ ਪੱਖ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਜਿਹੜੀ ਲਈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੋਰ ਕੋਈ ਕੇਸ ਦੇ ਸਹੀ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਸਬੂਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ, ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ 78 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 60 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ। ਤਿੰਨਾਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ 120-ਬੀ, 148, ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 302/149, 436/149, 380 ਅਤੇ 201-149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਪੀਲ 'ਤੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਧਾਰਾ 120B ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੇ ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਅਪੀਲ

ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਸਰਾਸਰ ਬਿਨਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਕੇ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ; ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਪਲਬਧ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਸੀ ਪਰ ਬਰਾਬਰ ਹੀ ਅਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਵੀ ਸੀ; ਕਿ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੜ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਹਿਲੀ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਅਤੇ ਉਸ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ; ਕਿ ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਆਇਕ ਵਿਵੇਕ ਵਰਤਿਆ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਉਸੇ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 397(2) ਦੇ ਰੋਕ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਸੀ ਪਰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕਦਾ ਸੀ; ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.ਆਈ. ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਵਾਹੀ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਸਵੇਰੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਪੀਡਬਲਿਊ 96 ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ

ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਜਿਹੜਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਕਿਸ਼ਤੀ 'ਤੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਝੂਠਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸ਼ਤੀ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਦੰਗਾਈਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਜਦਕਿ ਉਹ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੱਖਾਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਅਤੇ ਨਾਭਰੇਸੇਯੋਗ ਸੀ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, ਉਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ।

ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਦਿਆਂ

ਫੈਸਲਾ: 1.1 ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 227 ਅਧੀਨ ਹਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਸਬੰਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ ਉੱਤੇ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨਾਲ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਸੁਵਿਧਾ ਲਈ ਹੁਕਮ ਜਾਰੀ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਦੂਜੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੰਨੀ ਭੀੜ ਭਾੜ ਵਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਕਲਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਹੋਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਾਰਨ ਬਣੀ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਕੋਲ ਦੋਸ਼ੀਆਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਸਮਾਂ ਦੇਣ ਲਈ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਅਪਵਾਦ ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਲਾਭ ਲਈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਆਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਜਾਂ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਇਹ ਕਹਿਣ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਪਰਿਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇੱਕੋ ਜਿਹੇ ਹਨ। ਉਲਟਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤੇਜ਼, ਅਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 407 ਕ੍ਰਿ.ਪੀ.ਸੀ. ਨੂੰ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਜ਼ੂਰੀ ਹੁੰਦੀ, ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਐਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਪੂਰੇ ਮੌਕੇ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ, ਜੋ ਨਤੀਜਤਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਕਰਦੀਆਂ ਸਗੋਂ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ। ਇਸ ਲਈ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਸ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰਨਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਸੀ।

1.2 ਮੁੱਖ ਕਾਰਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਸਨ ਕਿ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਲਈ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਥਾਂ ਤੇ ਬਚਾਅ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਲੜ ਰਹੇ ਸਨ, 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉੱਠ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰਫ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਫਰੇਮ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਫਰੇਮਿੰਗ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵੇਲੇ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ, ਇਸ ਲਈ, 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨਾ ਸਿਰਫ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੱਧ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ ਦੋਸ਼ ਫਰੇਮ ਕਰੇ, ਪਰ ਉਹ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ

ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਵੀ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰੇ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਵਰਤਣ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ, ਸੈਕਸ਼ਨ 299 ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੇ ਹੋਰ ਸੈਕਸ਼ਨਾਂ ਵਿੱਚ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸਾਰੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਾਜ਼ਰੀ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਲਈ ਜਾਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 273 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਹਮਲਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਵਾਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਸੰਦ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪੱਖਪਾਤ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਨ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮਾਮਲਾ ਹੋਵੇ, ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦਾ ਵਿਕਲਪ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਪਰ ਇਹ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਇਕ ਵਾਧੇ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਦ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ, ਇਹ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਾਧਾ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਖਾਸ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜੇੜ ਜੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਆਰਡਰ ਦੀ ਮਿਤੀ ਕੀਤੀ; 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1987 ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਇਸਤਰਾਸਾ ਪੱਖ ਨੇ 4 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ, 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੋਰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਕੇਸ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਕੋਈ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦਾ ਨਿਰਣਾ ਪੱਖਪਾਤ ਦੀ ਛੇਹ 'ਤੇ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੇਸ਼ੀ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ। (845-E-H, 846-A-C, 847-D-F)

2. ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਵਿੱਚ ਬੈਠਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਾਫ ਸਮਝ ਉੱਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਕਿ ਉਹ ਨਤੀਜੇ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਨਿਆਇ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਜਾ ਖੇਤਰ ਜਿੱਥੇ ਦਖਲ ਦੇਣ ਦਾ ਐਚਿਤ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਨਿਸਕਰਸ਼ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ ਉੱਤੇ ਨਤੀਜੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ ਤੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ ਨਾ ਹੋਣ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੋਣ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਹੇਠਾਂ ਇਹ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਯਾਦਵ ਵੱਖ ਵੱਖ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਗਨੀਸ਼ਸਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਦੰਗਾ ਕੀਤਾ, ਦੋ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੱਟਾਂ ਮਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਖੁੱਲ੍ਹੇਆਮ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

3. ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਐਕਸ. 10/1 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਵਿੱਚ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 96 ਨੇ 11.11.1985 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਜੇ ਸਵੇਰੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਹ ਰਾਤ 10.30 ਵਜੇ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਕਿ ਉਸੇ ਰਾਤ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਲਾਪਤਾ ਸਨ। ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.96 ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਬੂਲਨਾਮੇ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਨਤੀਜਾ ਨਿਕਲਣ ਤੋਂ ਬਚਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 161(3) ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ

ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.1 ਨੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਐਕਸ. 10/1 ਵਜੋਂ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਸ. 10/1 ਹੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਸੀ। ਅਜਿਹਾ ਕੋਰਸ ਸਾਕਸੀ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 157 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਭਿਯੋਗ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਸੰਭਵ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇੱਕ ਵਿੱਚ - ਅਦਾਲਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੇ ਸੈਕਸ਼ਨ 162 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਦੇ ਟੁਕੜੇ ਵਜੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ ਹੀ ਕਿਸੇ ਗਵਾਹ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

4. ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰਾਂ ਦਾ ਮਿਲਣਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਬੂਤ ਸੀ ਕਿ ਸਮੇਤ 10 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੋਲੀਆਂ ਮਾਰੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਥੇ ਦੋ ਥਾਵਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਨ।

5. ਅੱਖਾਂ ਦੇਖਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ - ਨੇ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜੇ ਲੁੱਟ, ਅਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਨੂੰ ਅੰਜਾਮ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਉਸ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾਣ ਲਈ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਸਨ। ਆਪਣੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 11.11.1985 ਦੀ ਦੁਪਹਿਰ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਘਟਨਾ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਸਮਾਂ ਦੇ ਪਿੱਛੇਕੜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਤੀਜੇ ਅਟੱਲ ਸਨ: (i) 500/600 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭੀੜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਨੇ ਪੜੇਸੀ ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ: (ii) ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੇ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਸਨ, ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਆਏ ਅਤੇ ਅੱਗ ਦੇ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ: ਅਤੇ (iii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੰਗਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ। ਇਸ ਲਈ, ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀਆਂ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਏ.ਆਰ. ਅੰਤੂਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ.ਐਸ. ਨਾਯਕ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ, [1988] 2 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 602; ਕੇਹਰ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, [1988] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 609; ਪਯਾਰੇ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਰਾਜ, [1962] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 328 ਅਤੇ ਜ਼ਾਹਿਰਦੀਨ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (1947) ਪੀ.ਸੀ. 75, ਵੱਖ ਵੱਖ ਕੀਤੇ ਗਏ।

ਪੁਲਕਰੀ ਕੰਟੈਂਜਾ ਬਨਾਮ ਕਿੰਗ ਸਮਰਾਟ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (1947) ਪੀ.ਸੀ. 67 ਅਤੇ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੇ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (1973) ਐਸ.ਸੀ. 2622, 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।

ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਾਜ, [1973] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 571, ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ।

ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲਾਤੀ ਅਧਿਕਾਰਤਾ : ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 34, 35 ਅਤੇ 36 ਦੇ 1992।

ਪਟਨਾ ਦੇ ਉੱਚ ਨਿਆਂਕ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 23.5.91 ਵਿੱਚ ਫੌਜਦਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 183, 166 ਅਤੇ 165 ਦੇ 1989 ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਮਵਾਰ।

ਰਾਮ ਜੇਠਮਲਾਨੀ, ਮਿਸ. ਲਤਾ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਮੂਰਤੀ ਅਤੇ ਬਾਬਾਸ਼ ਰੁਮਾਰ ਯਾਦਵ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ।

ਐਮ.ਐਲ. ਅਗਰਵਾਲ, ਐਸ.ਕੇ. ਪਾਤਰੀ ਅਤੇ ਬੀ.ਬੀ. ਸਿੰਘ ਜਵਾਬੀਆਂ ਲਈ।

ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਮੁੱਖ ਨਿਆਂਕਾ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ

ਐਮ.ਕੇ. ਮੁਖਰਜੀ, ਨਾਇਬ ਨਿਆਂਕਾ।

ਇਹ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਾਂ 11 ਨਵੰਬਰ, 1985 ਨੂੰ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਮੁੰਗੇਰ ਮੁਫਸਿਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਲਕਸਮੀਪੁਰ ਤੰਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਅਤੇ ਇਸਦੇ ਨੇੜਲੇ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਘਟਿਤ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਘਟਨਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਵੱਲੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੀ ਵੈਧਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਅਭਿਯੋਗੀ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਦਾਖਲੇ ਬਾਰੇ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਵਾਲੀ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ।

ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਜੋ ਕਿ ਸਵੇਰੇ 6 ਵਜੇ ਦੇ ਕਰੀਬ ਵਾਪਰੀ ਸੀ, ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਜੋ ਕਿ ਮੁੰਗੇਰ ਮੁਫਸਿਲ ਪੀ.ਐਸ. ਕੇਸ ਨੰਬਰ 302 ਅਤੇ 303 ਦੇ 1985 ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਇੱਕੱਠੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਛੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾਵਾਂ 147, 148 ਅਤੇ 149/307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ, ਜੋ ਕਿ ਦੁਪਹਿਰ ਦੇ ਸਮੇਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਅਤੇ ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਜਾਰੀ ਰਹੀ, ਵਿੱਚ ਵੀ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ: ਇੱਕ ਉਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂਕੀ ਬਿੰਦ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 304 ਦੇ 1985 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ 148, 149/302, 201, 436 ਅਤੇ 320 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਬਿਆਨ ਤੇ ਕੇਸ ਨੰਬਰ 305 ਦੇ 1985 ਅਧੀਨ ਧਾਰਾਵਾਂ 302/149, 307, 380, 436, 147, 148, 149, 201 ਅਤੇ 120B ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਤੇ ਆਰਮਜ਼ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 27 ਅਧੀਨ। ਇਹ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਵੀ ਇੱਕੱਠੇ ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 152 ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਕੁਝ ਫਰਾਰ ਵਿਅਕਤੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਇੱਕ ਚਾਰਜਸ਼ੀਟ ਵਿੱਚ ਸਮਾਪਤ ਹੋਏ।

ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਨੂੰ 28 ਜਨਵਰੀ, 1986 ਨੂੰ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਮਿਟਮੈਂਟ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਉੱਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ 10ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐਡਲ. ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 10ਵਾਂ ਕੋਰਟ) ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ (ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 10 ਦਾ 1986)। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25 ਫਰਵਰੀ, 1986 ਨੂੰ ਅਤੇ 10ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫਰੇਮ ਬਣਾਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ 302/149, 436/149, 120-B ਅਤੇ 380/149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ ਅਤੇ ਜਿਉਂ ਹੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ 4 ਮਾਰਚ, 1986 ਤੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਰਜ ਕਰਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਕੇਸ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ 3 ਮਾਰਚ, 1986 ਨੂੰ ਇਸੇ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ (ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 83 ਦਾ 1986)।

5 ਮਾਰਚ, 1986 ਨੂੰ, ਇੱਕ ਫਰਾਰ ਦੇਸ਼ੀ ਨੇ 10ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਅੱਗੇ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਦੋਨੋਂ ਕੇਸਾਂ ਵਿੱਚ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਟ੍ਰਾਇਲਾਂ ਦੇ ਮਿਲਾਪ ਲਈ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 10ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 7 ਮਾਰਚ, 1986 ਨਾਲ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ। ਅਜਿਹੇ ਮਿਲਾਪ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 83 ਦਾ 1986 ਦੇ ਛੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ 148, 307/149 ਅਤੇ 307 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਵੀ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 10 ਦਾ 1986 ਦੇ 140 ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਅਤੇ ਹੁਕਮ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਛੇ ਦੇਸ਼ੀ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ 10ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲਾਂ ਜਾਰੀ ਸਨ, ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਪ੍ਰੈਲ 1986 ਦੇ ਕਰੀਬ ਦੋਨੋਂ ਕੇਸਾਂ ਨੂੰ 5ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਦੇ ਐਡਲ. ਸੈਸ਼ਨਜ ਜੱਜ, ਮੁੰਗੇਰ (ਛੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ 5ਵਾਂ ਕੋਰਟ) ਵਿੱਚ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਭੇਜਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕੀਤਾ।

ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲਾਂ ਦੇ ਰਿਕਾਰਡ 5ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1986 ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਭੇਜੀ ਗਈ ਇੱਕ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾ ਧਿਆਨ 5ਵੇਂ ਕੋਰਟ ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ 25 ਫਰਵਰੀ, 1986 ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੰਬਰ 10 ਦਾ 1986 ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਫਰੇਮਿੰਗ ਦੇ ਸਵਾਲ 'ਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ

ਮਤਲਬੀ ਡਾਕ 'ਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਸਕੇ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ, ਨਾਮਤ: ਬੰਸਰਾਜ ਯਾਦਵ, ਜੋ ਗੰਭੀਰ ਰੂਪ ਨਾਲ ਬੀਮਾਰ ਸੀ ਅਤੇ ਇੱਕ ਕੱਠ 'ਤੇ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਰਾਂਡੇ 'ਤੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਇੰਨੀ ਭੀੜ ਸੀ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਕਲਰਕਾਂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਵਕੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖੁਦ ਰਿਕਾਰਡ ਲਿਆਉਣੇ ਪਏ। ਪਟੀਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ (ਉਸ ਸਮੇਂ 10ਵਾਂ ਕੋਰਟ ਟ੍ਰਾਇਲਾਂ ਦੇ ਸੈਸ਼ਨ ਵਿੱਚ ਸੀ) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਧਿਆਨ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

".....ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪੀ.ਪੀ. ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਸਮਝਾਏ ਗਏ ਸਨ। ਇਹ ਧਿਆਨ ਦੇਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨੂੰ ਅਣਸੁਲਝਿਆ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿੱਚ ਪੇਚੀਦਗੀਆਂ ਪੈਦਾ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਦੇਸ਼ੀ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਦੇ ਬਿਨਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਉਚਿਤ, ਨਿਯਮਿਤ ਅਤੇ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਹਾਲਾਤਾਂ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸਮਝਾਇਆ ਜਾਵੇ; ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਰੱਖਿਆ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਵਕੀਲ ਦੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਸੰਬੰਧੀ ਰੋਸ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਰੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਵਿੱਚ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਹ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਮੁੜ ਦੋਹਰਾਇਆ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਗੈਰਹਾਜ਼ਰੀ ਕਾਰਨ ਉਹ ਨੁਕਸਾਨ ਵਿੱਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਗਲਤਫਹਿਮੀਆਂ ਹੋ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਲੋੜੀਂਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਅਪਣਾਉਣੀ ਪਵੇਗੀ ਤਾਂ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਤੋਂ ਅਦਾਲਤ ਖਿਲਾਫ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹਗ੍ਰਹ ਮਹਿਸੂਸ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਂਇਕ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿੱਚ ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਓਂ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅੰਸ਼ ਹੈ।" ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਕੇਸ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਅਪਣਾਈ ਗਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਸੰਬੰਧੀ ਸਾਰੀਆਂ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਜੋ ਕੋਈ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਆਦੇਸ਼ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸੇ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਏਗਾ। 27.4.86 ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਮੁੜ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ। ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਪੈ. ਪੀ.ਪੀ. ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ 30.4.86 ਅਤੇ ਮਈ 86 ਵਿੱਚ ਅਲਾਟ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਜੋ ਜਾਂਚੇ ਜਾ ਸਕਣ ਅਤੇ 26.4.86 ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਨਾਗੋਸ਼ਵਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਲਖਨ ਯਾਦਵ ਦੀ ਪੇਸ਼ੀ ਲਈ ਉਤਪਾਦਨ ਵਾਰੰਟ ਭੇਜਣ।

ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਅਨੁਸਾਰ ਦੋਬਾਰਾ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਿਵੇਂ ਕਿ (i) ਧਾਰਾ 364 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ 149 ਅਤੇ 201 ਨਾਲ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ 149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਨਵੇਂ ਦੋਸ਼ ਜੋੜੇ ਗਏ; (ii) ਤਿੰਨ ਫਰਾਰ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ (iii) ਸਾਰੇ ਦੋਸ਼ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਸਮਝਾਏ ਗਏ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਵੱਲੋਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸਦੀ ਤਰਫੋਂ 24 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1987 ਨੂੰ ਇੱਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 3 ਨਗੋਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 4 ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 137 ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 2 ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਤਰਫੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਏ ਇੱਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵਕੀਲ ਦੀ ਬੇਨਤੀ 'ਤੇ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰੀ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਦੋਬਾਰਾ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ ਅਭਿਯੋਜਨ ਉਹਨਾਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸੀ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚੇ, ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਉਕਤ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਮੁੜ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਹੀ ਬਚਾਅ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਕਰੇਗਾ। ਅਰਜ਼ੀ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਸਮੇਂ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਰੇ 140 ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਨੇ ਆਪਣੀ ਗਵਾਹੀ ਦਰਜ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ - ਉਹ ਪੱਖਪਾਤੀ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ, 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਆਪਣੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੀ ਮਿਤੀ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1987 ਨਾਲ, ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਉਕਤ ਚਾਰੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਬਾਰਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਕਿਹਾ।

ਉਪਰੋਕਤ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਰਾਜ ਨੇ ਇੱਕ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਅਰਜ਼ੀ ਦਾਖਲ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਇਆ:- "ਮੈਰਿਟਾਂ 'ਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਇੰਪ੍ਰਗਨਡ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕੋਰਟ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਭਿਯੋਜਨ ਵੱਲੋਂ ਲਿਆ ਗਿਆ ਸਟੈਂਡ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਜਾਂਚ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਇਸ ਅਰਜ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਉਣਾ ਕਾਫ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਬਚਾਅ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਲਈ ਅਰਜ਼ੀ ਦਿੱਤੀ, ਤਾਂ ਕੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜੇਕਰ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਸ ਦੇ ਨਿਆਇਕ ਫੈਸਲੇ ਲਈ ਕੋਈ ਹੋਰ ਸਬੂਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਬੁਲਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਕੀ 5ਵੇਂ ਐਡਲ. ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ, ਮੁੰਗੇਰ ਦੇ ਪੂਰਵ ਇੰਚਾਰਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਨਾਮ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਚੁਣੌਤੀਯੋਗ ਆਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਨ, ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੁਆਰਾ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰਹੇਗਾ। ਲੀਨਡ ਸੈਸ਼ਨਜ਼ ਜੱਜ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਬਿਨਾਂ ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਕਰੇਗਾ।

ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਸ਼ਾ-ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਿਆ ਉਸ ਦੌਰਾਨ ਦੇ ਦੇਸ਼ੀ ਮਰ ਗਏ ਅਤੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ, ਮੁਕੱਦਮਾ 138 ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨਾਲ ਜਾਰੀ ਰਿਹਾ। ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਸਮਾਪਤੀ ਉੱਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੇ 78 ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ 60 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਲਗਾਏ ਗਏ ਇਲਜ਼ਾਮਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜਾਂ ਕੁਝ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ। ਪੰਜ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੁਣਾਈ ਗਈ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ, ਨਾਮਤ: ਰਣਬੀਰ ਯਾਦਵ, ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਪਾਂਡਵ ਯਾਦਵ, ਆਈਪੀਸੀ ਦੀਆਂ ਧਾਰਾਵਾਂ 120-ਬੀ, 148, 302/149, 436/145, 380 ਅਤੇ 201/149 ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਾਰਾਵਾਸ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਸੁਣਾਈਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਉਮਰ ਕੈਦ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੈ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿਰੁੱਧ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸੈਂਟ ਦੀਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਬਿਹਾਰ ਦੇ ਰਾਜ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ, ਹੇਰਾਂ ਦੀ ਬਰੀਕਰਨ ਵਿਰੁੱਧ ਅਪੀਲ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ। ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਰਾਜ ਦੁਆਰਾ ਪਸੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਪੀਲਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ 366 ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਵੀ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਇੱਕ ਸਾਂਝੇ ਫੈਸਲੇ ਰਾਹੀਂ ਸਾਰੇ ਨੂੰ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਹਵਾਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਇੱਕ ਦੇਸ਼ੀ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਅਪੀਲ ਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਵਿੱਚ ਸੇਧ ਨਾਲ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਨਾਲ, ਨਾਮਤ: ਰਣਬੀਰ ਯਾਦਵ, ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਪਾਂਡਵ ਯਾਦਵ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਅਤੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਨੂੰ ਸਿਵਾਏ ਧਾਰਾ 120-ਬੀ ਆਈਪੀਸੀ ਦੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਛੱਡ ਕੇ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕੀਤੀ। ਉਹ ਇਹਨਾਂ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਖਾਸ ਛੁੱਟੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਆਏ ਹਨ।

ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ, ਜੋ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਵਕੀਲ ਹਨ, ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਹੋਈ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸੀ ਅਤੇ ਨਤੀਜਤਨ, ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੱਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਸਨ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਵਿਸਤਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਈ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਵੀ ਇੱਕ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਦੋਂ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਧਾਰਾ 194 ਵੱਲ ਖਿੱਚਿਆ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਕਰ ਸਕਣ ਕਿ ਧਾਰਾ ਦੀ ਸਾਫ ਪੜ੍ਹਾਈ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੇਸ ਦੀ ਅਜਮਾਇਸ਼ ਲਈ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਪੜ੍ਹਾਅ 'ਤੇ ਹੀ ਵਰਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ੀ ਅਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਹੀਂ। ਉਸ ਨੇ ਅਗਲਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਸ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹੋਰ ਸੈਕਸ਼ਨ ਧਾਰਾ 407 ਸੀ ਪਰ ਅਜਿਹੀ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਿਆਇਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੀਆਂ ਜ਼ਰੂਰਤਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਨਿਆਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਤਾਂ ਜਿਸ ਆਦੇਸ਼ ਦੁਆਰਾ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਨੱਕਾਰ ਅਤੇ ਬੇਅਸਰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਆਖਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਜਿਹੀ

ਗੰਭੀਰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀਅਤਾ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਦੀ ਘਾਟ ਨੂੰ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 465 ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਬਹੁਮਤ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਏ. ਆਰ ਅੰਤੁਲੇ ਬਨਾਮ ਆਰ. ਐਸ. ਨਾਇਕ & ਇੱਕ ਹੋਰ, [1988] 2 ਐਸ. ਸੀ. ਸੀ 602।

ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੀਆਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਪਰਯਾਪਤ ਮੌਕੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤਬਦੀਲੀ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਬੇਸ਼ੱਕ, ਜੇ ਇਹ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਸੀ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਤੱਥ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਨੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਉਹ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਦਾ ਸੋਝ ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੋੜਿਆ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਜਿਹੜੇ ਸਮੱਗਰੀ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਵਿਸਤਾਰ ਦੇ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ, ਉਸ ਤੋਂ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਦੇਸ਼ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 227 ਅਧੀਨ ਹਰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਕੋਲ ਉਸ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਸਬੰਧਤ ਸਾਰੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਿਬਿਊਨਲਾਂ 'ਤੇ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਸ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਸ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾਲ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਅਤੇ ਸਮਰਥਾ ਲਈ ਆਦੇਸ਼ ਪਾਸ ਕਰਨ ਦਾ ਅਧਿਕਾਰ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਦਾਇਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਸਮਾਂ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਨ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਰਹਿਣਾ ਪਿਆ। ਇਹ ਵੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਇੰਨੀ ਭੀੜ ਸੀ ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ ਵਕੀਲਾਂ ਦੇ ਕਲਰਕਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਕਮਰੇ ਵਿੱਚ ਦਾਖਲ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਸੰਖੇਪਾਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਣ ਲਈ। ਏ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੋਂ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਜਿਹੀ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਸੀ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿੱਚ ਲੋਕ। ਜੇਕਰ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਹਾਈ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਬੀ ਨੂੰ ਤਬਦੀਲ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਪੂਰੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ, ਜਿਸਦਾ ਅਸੀਂ ਮੰਨਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਇੱਕ ਵੱਡਾ ਅਤੇ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ, ਵਕੀਲਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰੇ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਨੂੰ ਅਪਵਾਦ ਇਸ ਲਈ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਅਤੇ ਕਿਸ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਲਈ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸ. ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਇੱਕ ਪੜਾਅ 'ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਨਿਆਂਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਸਿਰਫ ਉਪਲਬਧ ਅਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੀਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਲਕਿ ਬਰਾਬਰ ਸੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ। ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਅਨੁਸਾਰ ਜੇਕਰ ਸਾਬਕਾ ਸੀ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਹੋਵੇਗਾ।

ਅਸੀਂ ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੇ ਇਸ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਜ਼ਰੂਰਤ ਲਈ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਨਿਆਂਇਕ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਏ ਬਿਨਾਂ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਕੋਈ ਕਾਰਨ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦੇ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੱਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਨਿਆਂਇਕ ਸੱਤਾਵਾਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਿਸੇ ਦਿੱਤੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿੱਚ ਉਹ ਇਕੱਠੇ ਮੌਜੂਦ ਹਨ। ਉਲਟਾ, ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨਿਕ ਸੱਤਾਵਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਿਵੇਂ ਜਿਆਦਾ ਤੇਜ਼, ਅਸਰਦਾਰ ਅਤੇ ਕਾਰਗਰ ਸੀ। ਜੇਕਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਧਾਰਾ 407 ਦੇ ਤਹਿਤ ਆਪਣੀ ਨਿਆਂਇਕ ਸੱਤਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਕੀਤਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਰੀਆਂ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆਤਮਕ ਐਂਪਚਾਰਿਕਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ, ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੱਖਾਂ ਨੂੰ ਉਚਿਤ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਪੂਰਾ ਮੌਕਾ ਦੇਣਾ ਪੈਂਦਾ ਜੋ ਨਤੀਜਤਨ ਨਾ ਸਿਰਫ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨੂੰ ਦੇਰੀ ਕਰਦਾ ਪਰ ਕੁਝ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਹੋਰ ਕੈਦ ਵੀ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਕਿ ਆਪਣੀ ਸੁਪਰਡੈਂਟੈਂਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਨੂੰ ਵਰਤਦਿਆਂ, ਬਜਾਏ ਨਿਆਂਇਕ ਸੱਤਾਵਾਂ ਦੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਿਕਾਇਤਾਂ ਦਾ ਨਿਵਾਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਕੀਤਾ।

ਹੁਣ ਏ. ਆਰ. ਅੰਤੁਲੇ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ। (ਉੱਪਰ) ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਰੱਖੇ ਗਏ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲ ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਵੀ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉੱਥੇ ਸਵਾਲ ਉਠੇ ਸਨ ਕਿ ਕੀ (i) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਲਾ ਸੋਧ ਅਧਿਨਿਯਮ, 1952 ('1952 ਐਕਟ' ਛੋਟੇ ਵਿੱਚ) ਦੁਆਰਾ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ (ii) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਲੰਬਿਤ ਮਾਮਲਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਅਤੇ ਉਚਿਤ ਸੀ। ਦੋਵੇਂ

ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਿਆਂ ਹੋਏ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਜੱਜਾਂ ਨੇ, ਜੋ ਕਿ ਬਹੁਮਤ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦੇ ਸਨ, ਦੇਖਿਆ ਕਿ (i) 1952 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 7(i) ਨੇ ਇੱਕ ਸਥਿਤੀ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਉਸ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 6(i) ਅਧੀਨ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਲਾਜ਼ਮੀ ਸੀ। ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਕਤ ਅਪਰਾਧ ਸਿਰਫ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜਾਂ ਦੁਆਰਾ ਹੀ ਸੁਣਵਾਈ ਯੋਗ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਲਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਤਬਾਦਲਾ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਲੈ ਗਿਆ ਜੋ ਕਿ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਦਾਲਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਧਾਰਾ 406 ਅਤੇ 407 ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗੱਲ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਸੀ ਅਤੇ (ii) ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਜਿਸ ਨੇ ਮਾਮਲਾ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਅਧਿਕਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਅਰਥਾਤ ਧਾਰਾ 7(i) ਦੇ 1952 ਐਕਟ ਅਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ, ਆਪਣੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਾਲ, ਬੰਬਈ ਦੀ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੀ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਉਸ ਕੇਲ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ 1952 ਐਕਟ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਅਧੀਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਸੈਸ਼ਨ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਧਿਕਾਰ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਤਬਾਦਲਾ ਆਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੀ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਖਰਾਬ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ।

ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਤਬਾਦਲੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਉਸਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਕੀ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਲੇਖ 227 ਅਧੀਨ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਪਲਬਧ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਸਵਾਲ ਜੋ ਕਿ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 194 ਅਧੀਨ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ, ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਨਤੀਜਤਨ, ਸਾਨੂੰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 194 ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਝਾਤੀ ਪੈਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਕੇਰਲ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ, [1988] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਸੀ. 609 ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਵੱਲ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਚਰਚਾ ਲਈ ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਤਰਕ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਯੋਗਤਾ ਨਹੀਂ ਪਾਉਂਦੇ।

ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਅਗਲਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਕਿ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ, ਅਪਰੈਲ 16, 1986 ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁੜ ਤੋਂ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਨੇ ਦੇਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਜੋ ਕਿ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਚਲਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਖਤਮ ਹੋਇਆ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਿੱਚ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ, ਨਾਮਤ: ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਨਗੋਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਲਈ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਆਮ ਸਿਧਾਂਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਕ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਕੇਵਲ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਹੀ ਕੇਸ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਤੋਂ ਵਿਚਲਣ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਹੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀਯੋਗ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਉਹ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 326 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਵਵਰਤੀ ਜਾਂ ਆਂਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੁਰਵਵਰਤੀ ਅਤੇ ਆਂਸਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰੇ। ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਤਰਕ ਦੀ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਪਿਆਰੇ ਲਾਲ ਬਨਾਮ ਪੰਜਾਬ ਰਾਜ, [1962] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 328। ਇਸ ਬਿੰਦੂ 'ਤੇ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਆਖਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਿਆਇਕ ਵਿਵੇਕ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ, ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਇਸ ਨਾਲ ਦਖਲ ਦੇਣਾ ਨਾ ਕੇਵਲ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 397(2) ਦੇ ਰੋਕ ਦੇ ਕਾਰਨ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰੀਯੋਗ ਸੀ ਪਰ ਯੋਗਤਾ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੀ ਅਸਹਿਣਯੋਗ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪਹਿਲਾਂ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 326 ਪਿੱਛੇ ਦੇ ਵਿਧਾਨਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਸੰਦਰਭਿਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇਗਾ। 1898 ਦੇ ਕੋਡ ਵਿੱਚ ਇਸ ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦੀ ਧਾਰਾ ਧਾਰਾ 350 ਸੀ ਅਤੇ, ਸਾਡੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਜਿੰਨੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ:

(1) "ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ

ਦੁਆਰਾ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਤਰਾਧਿਕਾਰੀ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਅਤੇ ਆਂਸ਼ਿਕ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਖੁਦ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ, ਜਾਂ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਬੁਲਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ:-

(ਅ) ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਦੇਸ਼ੀ ਜਦੋਂ ਦੂਜਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੀ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਮੰਗ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਗਵਾਹ ਜਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਮੁੜ ਬੁਲਾਏ ਜਾਣ ਅਤੇ ਸੁਣੇ ਜਾਣ।

(ਬ) ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟਾਂ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣੇ ਗਏ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ, ਚਾਹੇ ਅਪੀਲ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਉਹ ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼ੀ ਜੋ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਿਕਾਰਡ ਨਾ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਜੇਕਰ ਅਜਿਹੀ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਜਿਲ੍ਹਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਇਸ ਨਾਲ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਤੌਰ ਤੇ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੈ, ਅਤੇ ਨਵੀਂ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ।"

(ਜੇਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

"ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕਰਦਿਆਂ, ਕੁਝ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਾਰਾ 350 ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਨਾ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਹੁਦੇ ਦੇ ਇੱਕ ਕਬਜ਼ੇਦਾਰ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਅਧਿਕਾਰੀ ਉਸ ਅਹੁਦੇ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਦੂਜਾ ਅਧਿਕਾਰੀ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਤੇ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ "ਦੂਜੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੁਝ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣਾ ਅਹੁਦਾ ਛੱਡ ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸ਼ਬਦ "ਸਫਲ" ਨੂੰ ਸੰਕੀਰਣ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ, 'ਉਸ ਵਿੱਚ' ਸ਼ਬਦ ਜੋ ਕਿ "ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣਾ" ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਬਾਅਦ ਅਤੇ "ਇੱਕ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ" ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਹ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਫਿਰ ਵੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿਵਾਦ ਤੋਂ ਪਰੇ ਪੁੱਟਣ ਲਈ ਧਾਰਾ 350(1) ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 4 ਦੁਆਰਾ 1923 ਦੇ ਐਕਟ XVIII ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਉਪ-ਧਾਰਾ ਨੂੰ ਜੋੜਨਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਿਆ।

"(3) ਜਦੋਂ ਇਸ ਕੇਡ ਦੇ ਪ੍ਰਵਧਾਨਾਂ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਨੂੰ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਕਸਰਤ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ ਦੂਜੇ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ।"

"ਬਸਰਤੇ ਜੇ ਸਫਲ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੱਦ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ, ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜੋ ਉਹ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।" ਜਦੋਂ 1898 ਦਾ ਕੇਡ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਕੇਡ ਨਾਲ ਬਦਲਿਆ ਗਿਆ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 350 ਨੂੰ 326 ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦੁਬਾਰਾ ਨੰਬਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਪਾਠਕ ਬਦਲਾਵ ਦੇ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ (ਸੇਧ) ਐਕਟ, 1978 ਦੁਆਰਾ ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਸ ਅਧੀਨ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੁਆਰਾ ਕਸਰਤ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਸ਼ਕਤੀ ਅਤੇ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਇੱਕ ਜੱਜ ਵੀ ਕਸਰਤ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਪਰੋਕਤ ਸੋਧਾਂ ਨਾਲ ਧਾਰਾ 326 ਨੇ, ਜਦੋਂ ਸਵਾਲ ਵਿੱਚ ਮੁਕੱਦਮਾ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਅਤੇ ਅਜੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹੈ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ:

"(1) ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਕਿਸੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਵਿੱਚ ਸਾਰੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਨ ਅਤੇ

ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਸਫਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਕੋਲ ਅਤੇ ਜੋ ਅਜਿਹਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਆਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ ਆਸਿਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਖੁਦ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ;

ਬਸ਼ਰਤ ਜੇ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਜੱਜ ਜਾਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਇਸ ਗੱਲ ਦੇ ਮਤ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਕਿ ਨਿਆਂ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ, ਜਿਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮੁੜ-ਸੱਦਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ, ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਜੇ ਉਹ ਆਗਿਆ ਦੇਵੇ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

"(2) ਜਦੋਂ ਇਸ ਕੋਡ ਦੇ ਪ੍ਰਵਾਨਾ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਕੇਸ ਇੱਕ ਜੱਜ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਜੱਜ ਜਾਂ ਇੱਕ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਤੋਂ ਦੂਜੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਟ੍ਰਾਂਸਫਰ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਵਾਲਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਅਧਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਬੰਦ ਕਰਨ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਦੁਆਰਾ ਸਫਲ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇਗਾ, ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਅਰਥ ਵਿੱਚ।

"(3) *** ** *

(ਜੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਧਾਰਾ 350 ਦੀ ਉਪ-ਧਾਰਾ (1) ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸਨੂੰ 1955 ਵਿੱਚ ਸੇਧਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਅਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਦੇ ਅੰਕ ਵਿੱਚ ਬਦਲਾਅ ਅਤੇ 'ਜੱਜ' ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਨਾਲ ਇਹ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਵਰਤੀ ਦੁਆਰਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਉੱਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਛੋਟ ਅਜੇ ਵੀ ਬਰਕਰਾਰ ਹੈ। ਪਰ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦੂਜੇ ਵਿਕਲਪ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਜਦਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੱਦਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਜਾਂਚ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਸੀ - ਜੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸੀ - ਹੁਣ ਉਹ ਕੇਵਲ ਇੱਕ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੁਣ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਂਚ, ਕ੍ਰਾਸ-ਜਾਂਚ ਅਤੇ ਮੁੜ-ਜਾਂਚ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਵੇ, ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸਨੂੰ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਸਪਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਜੱਜ ਕੇਵਲ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਗਵਾਹ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਲਈ ਆਪਣੀ ਨਿਆਂਇਕ ਛੋਟ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਲਈ ਨਹੀਂ। ਸਪਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ, ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਅਤੇ ਜੱਜ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿੱਚ ਅਣਿਵਾਰਿਆ ਅਕਸਰ ਬਦਲਾਅ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਤੇ ਇੱਕ ਤੇਜ਼ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਲਈ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਨੂੰ ਨਵਾਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੰਗਣ ਦੇ ਪ੍ਰਚਲਿਤ ਅਧਿਕਾਰ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਅਜਿਹਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰ ਨੂੰ ਸਪਸ਼ਟ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ 1955 ਦੇ ਸੇਧ ਕਾਨੂੰਨ ਦੁਆਰਾ ਹਟਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਜ਼ਰੀਏ ਵਿੱਚ ਸਾਡੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਪਾਇਰੇ ਲਾਲ (ਉਪਰੋਕਤ) ਦਾ ਕੇਸ, ਜੋ ਕਿ ਸੈਕਸ਼ਨ 350 ਦੇ 1955 ਦੇ ਸੇਧ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕਾਰਜ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਇੱਥੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਸੰਗਿਕਤਾ ਨਹੀਂ ਰੱਖਦਾ। ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਪਾਇਰੇ ਲਾਲ ਅਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨੂੰ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰੋਕਥਾਮ ਐਕਟ, 1947 ਦੀ ਧਾਰਾ 5(2) ਅਧੀਨ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। 1952 ਐਕਟ ਜਿਸ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਦੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਇਸ ਅਧੀਨ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ 1898 ਦੇ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿਹ ਜਿਵੇਂ ਕਿ 1952 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8 ਵਿੱਚ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਜੱਜ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਸਬੂਤ ਪਰ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿ ਉਹ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕੇ ਉਸ ਦਾ ਤਬਾਦਲਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਇਕ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ। ਬਾਅਦ ਵਾਲੇ ਨੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਦੁਬਾਰਾ ਪਰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਪਾਸਿਓਂ ਕੋਈ ਇਤਰਾਜ਼ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਇਆ ਉਸ ਪੜਾਅ ਤੋਂ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਪੂਰਵਜ ਛੱਡ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਆਖਰਕਾਰ ਖਤਮ ਹੋ ਗਿਆ ਪੰਜਾਬ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਦੇਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਧਾਰਾ 350 ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ 1898 ਦੇ ਜ਼ਾਬਤੋ ਦੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਆਈਪੀ ਦਿਸ਼ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ 1952 ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 8(1) ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ, ਬਾਅਦ ਵਾਲਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਆਪਣੇ ਪੂਰਵਜ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ। ਪੰਜਾਬ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਉਪਰੋਕਤ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਇਆ ਕਿ 1952 ਐਕਟ ਦਾ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 1898 ਦੇ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 350 ਵਾਰੰਟ ਕੇਸਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਨਿਰਧਾਰਤ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਦੇ ਨਿਯਮ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਪਲਬਧ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ

ਹੈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਨੂੰ ਕਿਉਂਕਿ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਐਕਟ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਐਕਟ ਦੀ ਲੋੜ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਜਿਹਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਗਲੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਇਸ ਲਈ ਮਾੜੇ ਹਨ ਤੋਂ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨ ਅਧੀਨ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਟੇਜ ਜਿਸ 'ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਪੂਰਵਜ ਨੇ ਬੁਰਾ ਇਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦਾ ਸਮਰਥਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ (ਅਗਾਮੀ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ) ਐੱਚ ਨੇ ਖੁਦ ਸਬੂਤ ਸੁਣੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਤਲਬ ਸੀ, ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਅਗਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਜੱਜ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕੀਤੀ ਸੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਯੋਗ। ਜਵਾਬਦੇਹ-ਰਾਜ ਦੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਨਕਾਰਾਤਮਕ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਇਸ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸ ਸਿਰਫ਼ ਇੱਕ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾ, ਜੇਕਰ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਹੈ, ਤਾਂ ਧਾਰਾ 537 ਦੇ ਤਹਿਤ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ 1898 ਦੇ ਕੋਡ (ਜੋ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 465 ਨਾਲ ਮੇਲ ਖਾਂਦਾ ਹੈ) ਦਾ ਵਿਚ ਪ੍ਰਿਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਨਿਰੀਖਣਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ, ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਪੁਲੁਕੁਰੀ ਕੋਟਾਯਾ ਬਨਾਮ ਕਿਨੇ ਸਮਰਾਟ, ਏਆਈਆਰ (1947) ਪੀਸੀ 67:

"ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਮੁਕੱਦਮਾ ਉਸ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ (ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਨ.ਏ. ਸੁਪਰਮਾਨੀਆ ਇਯਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, 1991 ਐਲ.ਆਰ. 28 ਆਈ.ਏ. 257), ਮੁਕੱਦਮਾ ਖਰਾਬ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉੱਠਦਾ; ਪਰ ਜੇ ਮੁਕੱਦਮਾ ਕੋਡ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਿਤ ਤਰੀਕੇ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੋਟੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਚਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਅਜਿਹੇ ਚਲਣ ਦੌਰਾਨ ਕੁਝ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਧਾਰਾ 537 ਅਧੀਨ ਠੀਕ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਘੱਟ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਲਗਭਗ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਕੋਡ ਦੇ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।"

ਕਿ ਕੇਸ ਪ੍ਰਾਈਵੀ ਕੌਂਸਲ ਦੁਆਰਾ ਉਲੇਖਿਤ ਪਹਿਲੀ ਸ਼੍ਰੇਣੀ ਵਿੱਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਇੱਕ ਅਯੋਗਤਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਅਨਿਯਮਿਤਤਾ ਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਮੁੜ ਟ੍ਰਾਇਲ ਲਈ ਵਾਪਸ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਮੌਜੂਦਾ ਕੇਸ ਵੱਲ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ 16 ਅਪ੍ਰੈਲ, 1986 ਨੂੰ ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਗਏ ਆਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਵੱਲੋਂ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਇਸ ਨਾਲ ਵਜਨ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਕਿ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੇ ਦੋਸ਼ਾਂ ਦੀ ਤਰਤੀਬ ਦੇ ਬਾਅਦ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਪੱਖ ਲਈ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬਚਾਅ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੋਣ ਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਥਾਂ ਬਚਾਅ ਪੈਨਲ ਤੋਂ ਇੱਕ ਵਕੀਲ ਨੇ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਰਫ਼ੋਂ ਪੇਸ਼ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋਰ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵੱਲੋਂ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਦਾ ਸਵਾਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਉੱਠਦਾ; ਅਤੇ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਿਰਫ਼ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤਰਤੀਬ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਲਈ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਤੋਂ ਤਰਤੀਬ ਦੇਣ ਬਾਰੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਤਮ-ਸਮਰਪਣ ਕੀਤਾ।

ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ, ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਟ੍ਰਾਇਲ 10ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਥੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਇਸ ਲਈ, ਉਹ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਨਾ ਸਿਰਫ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬੰਧਿਆ ਸੀ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਅਭਿਯੋਗ ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਿਲਾਫ਼ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਧਾਰਾ 299 ਅਤੇ ਕੋਡ ਦੀਆਂ ਹੋਰ ਧਾਰਾਵਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਪਵਾਦਿਕ ਮਾਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ, ਸਾਰੇ ਸਬੂਤ ਦੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਹਾਜ਼ਰੀ ਤੋਂ ਛੇਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸਦੇ ਵਕੀਲ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਲਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 273 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਤਿੰਨ ਦੋਸ਼ੀ ਉਨ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਅਤੇ, ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਲਈ, ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਖਿਲਾਫ਼ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਫਲਤਾਪੂਰਵਕ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਮੌਜੂਦ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਗਵਾਹਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੁਣੇ ਹੋਏ ਵਕੀਲਾਂ ਦੁਆਰਾ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਕ੍ਰਮ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਫਿਰ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਖਿਲਾਫ ਧਾਰਾਵਾਂ 364/149 ਅਤੇ 201/149 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਗਏ ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਇੱਕ ਅਰਦਾਸ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਉਹ ਉਨ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜੋ ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਨ, ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਜੋ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਪਰ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੇ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਅਭਿਯੋਗ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਤਾਜ਼ਾ ਜਾਂਚ ਦਾ ਹੁਕਮ ਇੱਕ ਅੰਤਰਿਮ ਹੁਕਮ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 397 (2) ਦੇ ਅੰਬਾਰ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਸੁਧਾਰਾਤਮਕ ਅਧਿਕਾਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਉਸੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਇਸ ਸੰਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਸੂਚਨਾ ਨਹੀਂ ਲੈਣੀ ਚਾਹੀਦੀ, ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਅਰਥ ਲਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਦੁਆਰਾ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜਾਂਚਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ ਸੀ। ਫਿਰ ਵੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਸ ਅਪੀਲ ਵਿੱਚ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨਾਲ ਹੀ ਸਬੰਧਤ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬਦਲਦਾ ਕਿਉਂਕਿ - ਦੁਹਰਾਉਣ ਦੇ ਜੋਖਮ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ - ਉਹ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰਪੂਰਵਕ ਅਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕ੍ਰਾਸ-ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਮਾਮਲਾ ਇੱਕ ਹੋਰ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ ਵੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 216 ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵੀ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਜਾਂ ਵਾਧੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਦਾਲਤ ਨੂੰ ਉਸੇ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝਾਉਣਾ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ ਉਪ-ਧਾਰਾ (2) ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ। ਇਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਉਪ-ਧਾਰਾ (3) ਅਧੀਨ ਇਹ ਵੀ ਤੈਅ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਦਾਲਤ ਦੀ ਰਾਏ ਵਿੱਚ ਦੋਸ਼ ਵਿੱਚ ਸੋਧ ਜਾਂ ਵਾਧਾ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਅਭਿਯੋਗੀ ਨੂੰ ਉਸਦੀ ਰੱਖਿਆ ਜਾਂ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿੱਚ ਨੁਕਸਾਨ ਨਹੀਂ ਪਹੁੰਚਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਅਦਾਲਤ ਆਪਣੀ ਵਿਵੇਕਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਅਧੀਨ ਤੁਰੰਤ ਸੇ ਬੀ.ਆਈ.ਐਸ ਇਸਦਾ ਵਿਵੇਕ ਬਦਲੇ ਜਾਂ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨਾਲ ਅੱਗੇ ਵਧਦਾ ਹੈ। ਉਪ-ਧਾਰਾ (4) ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜੋੜ ਅਜਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਤੁਰੰਤ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਨਾਲ ਪੱਖਪਾਤ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਜਾਂ ਤਾਂ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰਨਾ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋਵੇ। ਦੀ ਧਾਰਾ 217 ਕੇਡ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਕਿਸੇ ਚਾਰਜ ਨੂੰ ਬਦਲਿਆ ਜਾਂ ਜੋੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਰਨਗੇ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਜਾਂ ਸੰਮਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹੇ ਸੰਦਰਭ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ "ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਜਾਂ ਜੋੜਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ (ਅਦਾਲਤ ਲਿਖਤੀ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਕਾਰਨਾਂ ਲਈ ਮੰਨਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇੱਛਾ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਜਾਂ ਦੁਬਾਰਾ ਕਰਨਾ ਅਜਿਹੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸਿਰਫ ਤੰਗ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਲਈ ਸੀ ਜਾਂ ਨਿਆਂ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਦੇਰੀ ਜਾਂ ਹਰਾਉਣਾ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇਹ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਨੂੰ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ---ਆਰ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਬੁਲਾਉਣ ਲਈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਦਾਲਤ ਇਹ ਸੋਚ ਸਕਦੀ ਹੈ ਸਮੱਗਰੀ ਹੋਣ ਲਈ. ਉਪਰੋਕਤ ਦੇ ਭਾਗਾਂ ਦੇ ਸੰਯੁਕਤ ਪਾਠ 'ਤੇ ਇਹ ਹੈ, ਇਸ ਲਈ, ਸਪੱਸ਼ਟ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਅਤੇ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗਵਾਹ ਤੋਂ ਹੋਰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਜਾਂ ਜਿਰ੍ਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਦੇਣਾ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕੇਸ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕਾਲ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦੇ ਕੇ ਹੋਰ ਗਵਾਹ. ਇਹ ਬਿਨਾਂ ਸੱਕ ਸੱਚ ਹੈ ਕਿ ਵਿਵੇਕ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਦਾਲਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਦੋਸ਼ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਜਾਂ ਬਦਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ, ਪਰ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਹਰ ਅਜਿਹਾ ਜੋੜ ਜਾਂ ਤਬਦੀਲੀ ਜੋ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਅਟੱਲ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਹ, ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਦਾਲਤ ਕੋਈ ਖਾਸ ਹੁਕਮ ਪਾਸ ਨਹੀਂ ਕਰਦੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦੀ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਨਵੇਂ ਮੁਕੱਦਮਾ ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇੱਕ ਚਾਰਜ ਵਿੱਚ ਤਬਦੀਲੀ ਜਾਂ ਜੋੜ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ 30 ਅਪ੍ਰੈਲ 1987 ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਮੈਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਨੂੰ 4 ਗਵਾਹਾਂ ਤੋਂ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹਾਂ 5ਵੀਂ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਅਗਲੇਰੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਮੁਲਤਵੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਤੋਂ ਸੁਣਵਾਈ ਦੀ ਹਦਾਇਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਿਰਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਨਿਰਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਦੋਸ਼ੀ ਜਾਂ ਇਸਤਗਾਸਾ ਪੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਪੱਖਪਾਤ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ। ਤਤਕਾਲ ਵਿਚ

ਕੇਸ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੋਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਨੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਚਾਰਾਂ ਦੀ ਹੋਰ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਸੀ ਪਰ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਸਨ ਜੇਕਰ ਦੇਸ਼ੀ ਇਸ ਲਈ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮੁਲਜ਼ਮਾਂ ਨੇ ਇਸ ਮੌਕੇ ਦਾ ਫ਼ਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਉਠਾਇਆ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 217 ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ, ਇਸਲਈ, ਇਸ ਵਿੱਚ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਲਈ ਉਸ ਸਕੋਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਉਠਾਉਣ ਦਾ ਦਿਨ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਜੋੜਨ ਲਈ ਜਲਦਬਾਜ਼ੀ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪਾਇਆ ਸੀ ਕਿ ਜਾਰੀ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਬੇਨਿਯਮਤਾ ਸੀ ਵਾਧੂ ਦੋਸ਼ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਮੁਕੱਦਮਾ, ਅਸੀਂ ਨਿਰਪੱਖ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ ਇਕੱਲੇ ਉਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਸਮੱਗਰੀ ਦਾ ਇਕ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਨਿਆਂ ਦੀ ਅਸਫਲਤਾ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਉਣ ਲਈ: ਕਲਿਫਰਨੀ, ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੇਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 465 ਵਰਗ ਨਾਲ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇਗਾ।

ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰੀਏ ਤੋਂ, ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੇ ਇਸ ਤਰਕ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ, ਨਾਮਤ: ਮਹੇਂਦਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਨਾਗੋਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਮਚੰਦਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨ ਦਾ ਜਾਇਜ਼ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ. (ਪਿਛਲੀ ਅਦਾਲਤ) ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1, 2, 3 ਅਤੇ 4 ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਰਣਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਮੁਦਾਇ ਖਿਲਾਫ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਇਸ ਪਹਲੂ 'ਤੇ ਸਾਡੀ ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਸੰਗਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਪਰੋਕਤ ਚਾਰ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਤਮਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤਿੰਨ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਅਤੇ, ਫਿਰ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਵਿੱਚੋਂ ਦੋ ਨੂੰ ਬਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਤੀਜਾ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਕੋਈ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਛੁੱਟੀ ਦੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਦਾਇਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੁਆਰਾ ਉਠਾਏ ਗਏ ਦੋ ਸ਼ੁਰੂਆਤੀ ਸਵਾਲਾਂ ਦਾ ਜਵਾਬ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਅਸੀਂ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਅਭਿਯੋਜਨ ਦੁਆਰਾ ਸੁਣਾਏ ਗਏ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਸਮੇਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਨ ਲਈ ਅੱਗੇ ਵਧ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

ਲਕਸ਼ਮੀਪੁਰ ਤੌਫੀਰ ਦੀਆਰਾ ਵਿੱਚ ਦੋ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਤਰੀ ਲਕਸ਼ਮੀਪੁਰ ਤੌਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਅਤੇ ਦੱਖਣੀ ਲਕਸ਼ਮੀਪੁਰ ਤੌਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵੇਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਬਸਾਏ ਗਏ ਹਨ। ਦੀਆਰਾ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਪੜੇਸੀ ਪਿੰਡ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਤੌਫੀਰ, ਤੌਫੀਰ ਕਰਾਈ ਟੋਲਾ। ਤੌਫੀਰ ਕਾਜੇ ਮੰਤੇ ਟੋਲਾ, ਤੌਫੀਰ ਇੰਦਰ ਮਹਤੇ ਟੋਲਾ। ਤੌਫੀਰ ਇੰਦਰ ਮਹਾਰ ਟੋਲਾ ਅਤੇ ਟਿਕਾਰਾਮਪੁਰ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਮੁੰਗੇਰ ਮੁਫਸਿਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਸਥਿਤ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਮੁੰਗੇਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਤੋਂ ਖਗਾਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਨਾਮਕ ਇੱਕ ਨਵਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਵਿਭਾਜਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਮਥੁਰ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਚੁਕਤੀ ਨਵੇਂ ਬਣਾਏ ਗਏ ਖਗਾਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆ ਗਏ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿੱਚ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਮੌਜੂ ਬਿੰਦ ਦੀਆਰਾ ਹਰਿਨ ਮਾਰ ਮੁੰਗੇਰ ਮੁਫਸਿਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਜਮਾਲਪੁਰ ਅੰਚਲ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਹੈ। ਉਕਤ ਪਿੰਡ ਦੇ ਪਲਾਟ ਨੰਬਰ 297, 3/373, 473, 559, 474, 615, 618, 2/618, 2/619, 620, 622, 623, 624, 625, 626, 521, 2312, 2/618 ਅਤੇ 619 ਰਤਨੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਗੋਗਰੀ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪਿੰਡ ਰਾਜਧਾਨ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ ਖਗਾਰੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ। ਉਪਰੋਕਤ ਪਲਾਟਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮੀਨ, ਕਦੇ ਕਦੇ, ਸਾਲਾਂ ਤੱਕ ਗੰਗਾ ਦਰਿਆ ('ਦਰਿਆ' ਛੋਟੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ) ਦੇ ਪਲੰਘ ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਹੇਠ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਅਤੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰੀ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਲੋਕ ਉਸ 'ਤੇ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਅਭਿਯੋਗ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਪਲਾਟ 1984 ਵਿੱਚ ਪਾਣੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਏ ਸਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ੀ ਧਰਨੀਧਰ ਯਾਦਵ, ਸਕਲਦੇਵ ਯਾਦਵ, ਰਾਜੇਂਦਰ ਯਾਦਵ, ਅਸ਼ੋਕ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪਿੰਡ ਤੌਫੀਰ ਕਰਿਆਈ ਟੋਲਾ ਦੇ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੀ ਇੱਛਾ ਵਿਰੁੱਧ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੂੰ ਨਕਦ ਜਾਂ ਕਿਸਮ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵੀ ਅਦਾ ਕੀਤੇ ਬਿਨਾਂ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ। ਚੰਦਰਦੇਵ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 5), ਤਿਲਕਧਾਰੀ ਸਿੰਘ ਦਾ ਪੁੱਤਰ, ਪਿੰਡ ਲਕਸ਼ਮੀਪੁਰ ਤੌਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਦਾ ਵਾਸੀ, ਨੇ ਕੁਝ ਪਲਾਟਾਂ ਦਾ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ 'ਮਨਹੁੰਦਾ' ਕਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਲੈਣ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ। ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਉਤਪਾਦ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕਰਨ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ

ਦਿੱਤੀ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀਆਂ ਸ਼ਰਤਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਕਿ ਸੈਟਲੀ ਜ਼ਮੀਨਦਾਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਤੀ ਬਿਘਾ 4 ਮੈਂਡ ਕਣਕ ਦੇਵੇਗਾ। ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਇੱਕ ਸਮਝੌਤਾ (ਐਕਸਟ. 1) ਰਾਧਾ ਕਾਂਤ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹਿ-ਹਿੱਸੇਦਾਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੰਦਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ 6 ਨਵੰਬਰ, 1985 ਨੂੰ 14 ਬਿਘਾ, 11 ਕੋਠਾ ਅਤੇ 12 ਧੁਰ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਕਿ ਇੱਕ ਹੋਰ (ਐਕਸਟ. 1/1) ਰਤਨੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਸੇ ਦਿਨ 11 ਬਿਘਾ, 6 ਕੋਠਾ ਅਤੇ 7 ਧੁਰ ਦੇ ਲਈ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਮਾਲਕਾਂ ਤੋਂ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚੰਦਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਤੰਫੀਰ ਕਰਾਰੀ ਟੋਲਾ ਦੇ ਯਾਦਵਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚਿਤ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਉਕਤ ਪਲਾਟਾਂ 'ਤੇ ਫਸਲ ਉਗਾਏਗਾ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਕਰਾਰੀ ਟੋਲਾ ਦੇ ਯਾਦਵਾਂ ਨੇ 9 ਨਵੰਬਰ, 1985 ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਜੋਤਿਆ ਅਤੇ ਰਾਈਚੀ (ਇੱਕ ਕਿਸਮ ਦਾ ਤੇਲ ਬੀਜ) ਬੀਜਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਜਦੋਂ ਚੰਦਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਭਰਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਸੀ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1) ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਨਾਲ ਉਹਨਾਂ ਪਲਾਟਾਂ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਦੇਸ਼ੀ ਧਰਨੀਧਰ ਯਾਦਵ, ਅਸ਼ੋਕ ਯਾਦਵ, ਪ੍ਰਮੋਦ ਯਾਦਵ, ਸਕਲਦੇਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਵਕੀਲ ਯਾਦਵ ਉੱਥੇ ਆਏ ਅਤੇ ਚੰਦਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਖਦੇੜਿਆ, ਜੋ ਆਪਣੀ ਜਾਨ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਭੱਜ ਗਏ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਯਾਦਵਾਂ ਨੇ ਇੱਕ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਖੇਤੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹੋਰ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਚੰਦਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਮੁੰਗੇਰ ਮੁਫਸਿਲ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਪਰ ਉਹ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਯਾਦਵਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੈਂਚ ਮੈਨਾਂ ਨੇ ਭੇਵਾ ਬਰਧੇ ਘਾਟ ਨੂੰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਘਾਟਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਬਲਾਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਕੋਈ ਨਦੀ ਪਾਰ ਕਰਕੇ ਪੁਲਿਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ।

ਅਭਿਯੋਗ ਦਾ ਅਗਲਾ ਮਾਮਲਾ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਯਾਨੀ ਕਿ 11 ਨਵੰਬਰ, 1983 ਨੂੰ ਕਰੀਬ 30/40 ਮੈਂਬਰ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਕਰਾਰੀ ਟੋਲਾ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ, ਪਿੰਡ ਲਕਮੀਪੁਰ ਤੰਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ ਆਏ ਅਗਵਾਈ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੇਸ਼ੀ ਪ੍ਰਮੋਦ ਯਾਦਵ, ਸਕਲਦੇਵ ਯਾਦਵ, ਵਕੀਲ ਯਾਦਵ, ਧਰਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਸੂਬੇਧ ਯਾਦਵ ਨੇ ਬਿੰਦਾਂ ਨੂੰ ਗਾਲ੍ਹਾਂ ਕੱਢਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀਆਂ। ਭੀੜ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਚੰਦਰਦੇਵ ਸਿੰਘ, ਬਿਜੇ ਸਿੰਘ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਸਾਓ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਕੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸਹਾਰਾ ਨਾ ਲੈਣ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ। ਪਰੰਤੂ, ਯਾਦਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੇਨਤੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਅਤੇ ਕੁਝ ਨੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਉਣੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀਆਂ। ਦੇਸ਼ੀ ਧਰਿੰਦਰ ਯਾਦਵ ਦੁਆਰਾ ਚਲਾਈਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਬਿਜੇ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਰਾਜੇ ਸਾਓ ਨੂੰ ਲੱਗੀਆਂ, ਦੋਵੇਂ ਉੱਥੇ ਹੀ ਡਿੱਗ ਪਏ। ਫਿਰ ਬਦਮਾਸ਼ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਵਾਪਸ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਦਿਆਰਾ ਵਿੱਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਾਰੇ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਦੇ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਰਜ ਕਰਵਾਈਆਂ ਗਈਆਂ ਹਨ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਇੱਕ ਬਿਸ਼ਨੁਦੇਓ ਸਾਓ ਅਤੇ ਦੁਸਰਾ ਜਖਮੀ ਬਿਜੇ ਸਿੰਘ ਦੁਆਰਾ ਅਤੇ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਹਨਾਂ ਸੂਚਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ।

ਅਭਿਯੋਜਨ ਅਨੁਸਾਰ ਯਾਦਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸਵੇਰੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸੇ ਦਿਨ ਦੁਪਹਿਰ ਲਗਭਗ 1 ਵਜੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਲਿਆਂਦਾ ਗਿਆ ਜਦੋਂ ਪੜੇਸੀ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲਗਭਗ 600 ਯਾਦਵ ਹਥਿਆਰਾਂ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਬੰਦੂਕਾਂ, ਪਿਸਤੌਲਾਂ, ਭਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ - ਕੁਝ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ - ਆਏ ਅਤੇ ਲਕਮੀਪੁਰ ਤੰਫੀਰ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ। ਭੀੜ ਨੇ ਨਕਦੀ, ਕੱਪੜਾ, ਅਨਾਜ, ਗਹਿਣੇ ਅਤੇ ਮਵੇਸ਼ੀ ਲੁੱਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉੱਥੇ ਦੇ ਵਸਨੀਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲਾ ਦਿੱਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲਗਭਗ 200 ਘਰ ਸੜ ਕੇ ਸੁਆਹ ਹੋ ਗਏ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭੀੜ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਰਾਮ ਸੂਰੂਪ ਸਿੰਘ, ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ, ਰਾਮਾਧਰ ਸਿੰਘ, ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ, ਸੁਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਘੀਬਨ ਸਿੰਘ, ਲਾਲ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ, ਭੂਮੀ ਸਿੰਘ, ਰਾਮਪ੍ਰਭੇਸ਼ ਸਿੰਘ, ਰਾਮਬਿਲਾਸ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਸਾਧੇ ਸਿੰਘ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਜੋ ਨਦੀ ਵੱਲ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਜਦੋਂ ਉਪਰੋਕਤ ਨਾਮਿਤ ਵਿਅਕਤੀ ਟਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ (ਇੱਕ ਵੱਡੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਖੇਤਰ) ਵਿੱਚ ਲੰਗਰ ਅੰਦੋਲਨ ਕਰਨ ਵਾਲੀਆਂ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ 'ਤੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਤਾਂ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਆਂ ਚਲਾਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸ਼ਤੀਆਂ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਲਿਆਂਦਾ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਦੀ ਵੱਲ ਘਸੀਟ ਕੇ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ। ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕੇਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ, ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾ ਇੱਥੇ ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਬੰਦੂਕਾਂ ਨਾਲ ਆਏ, ਭੀੜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਤਬਾਹੀ ਵਿੱਚ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗੀਦਾਰ ਸਨ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਇਸ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਵੀ ਦੋ ਮਾਮਲੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਨ, ਇੱਕ ਜਾਂਕੀ ਬਿੰਦ ਅਤੇ ਦੂਜਾ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1) ਦੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ 'ਤੇ।

ਅਭਿਯੋਜਨ ਦਾ ਕੇਸ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਹੈ ਕਿ ਤੰਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ ਹੈ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਦਸਤਾ ਉਸੇ ਰਾਤ ਉੱਥੇ ਗਿਆ ਅਤੇ ਬੀ.ਕੇ. ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96), ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਇੰਸਪੈਕਟਰ, ਨੇ ਮੁੰਗੇਰ ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਸੁਪਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਆਫ ਪੁਲਿਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅਧੀਨ ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਦਰਜ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ

ਸੰਭਾਲੀ। ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ 'ਤੇ ਦਰਜ ਹੋਏ ਦੂਜੇ ਦੋ ਮਾਮਲਿਆਂ ਦੀ ਵੀ ਜਾਂਚ ਸੰਭਾਲੀ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਦੋ ਸਬ ਇੰਸਪੈਕਟਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਲਈ, ਨਾਮਤਾਰ, ਸ਼ਿਆਮ ਨਾਰਾਇਣ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.68) ਅਤੇ ਨਰੇਸ਼ ਪ੍ਰਸਾਦ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.99)। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96 ਨੇ ਘਟਨਾ ਸਥਾਨਾਂ ਦਾ ਨਿਰੀਖਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਕੈਚ ਪਲਾਨ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਉਸ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 99 ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਸਾੜਿਆ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਸਾੜੇ ਹੋਏ ਘਰੇਲੂ ਸਮਾਨ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ। ਉਸ ਨੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਬੱਕਰੀਆਂ ਅਤੇ ਗਾਵਾਂ 'ਤੇ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਪਸ਼ੂ ਚਿਕਿਤਸਕ ਦੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਮੰਗਵਾਈਆਂ। ਉਸ ਨੇ ਨਦੀ 'ਤੇ ਵੀ ਜਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦੀ ਖੋਜ ਅਤੇ ਬਰਾਮਦਗੀ ਲਈ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਉੱਥੇ ਸੁੱਟਿਆ ਸੀ। ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਨੌਂ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਬਰਾਮਦ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 68 ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਾਂ ਅਧੀਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਇਨਕੁਆਇਰੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੋਸਟ-ਮਾਰਟਮ ਜਾਂਚ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ। ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਉਸ ਨੇ ਉਸ ਸਮਝੌਤੇ ਦੀ ਵਸੀਕਾ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਅਧੀਨ ਚੰਦਰਦੇਓ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਪਲਾਟਾਂ ਦਾ ਸੈਟਲਮੈਂਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਭਾਰੀ ਸਬੂਤਾਂ ਅਤੇ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਦੇ ਸੰਬੰਧਿਤ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿੱਚ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਵਿਸ਼ਵਸਨੀਯਤਾ ਦੇ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਜਾਂਚਣ ਲਈ ਰਾਜੀ ਹੋ ਜਾਈਏ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਜੋ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਤੇ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਲਈ ਕਿ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤਤਾ ਨੂੰ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਠਹਿਰਾਉਂਦੇ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੇ ਅਨੁਚਛੇਦ 136 ਅਧੀਨ ਅਧਿਕਾਰ ਕਿਸਤੀ ਵਿੱਚ ਬੈਠੇ ਹੋਏ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਖੋਲ੍ਹਣ ਅਤੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਾਫ ਪ੍ਰਸ਼ੰਸਾ 'ਤੇ ਅਧਾਰਿਤ ਤਥਾਕਥਿਤ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸਮਾਨ ਨਿਰਧਾਰਣ ਨੂੰ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਕਰਨ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਨਹੀਂ ਹੋਵਾਂਗੇ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਇਹ ਨਾ ਫੈਸਲਾ ਕਰੀਏ ਕਿ ਉਹ ਨਿਰਧਾਰਣ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਲਾਜ਼ਮੀ ਪ੍ਰਾਵਧਾਨਾਂ ਦੀ ਸਪੱਸ਼ਟ ਅਣਦੇਖੀ ਕਰਕੇ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਦੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਪੱਖਪਾਤ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਅਨਿਆਇ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਦਖਲਅੰਦਾਜ਼ੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਖੇਤਰ ਉਹ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿੱਥੇ ਸਾਬਤ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਗਲਤ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਰਥ ਕੱਢਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਜਾਂ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਣੇ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਕ੍ਰਿਤ ਹਨ ਅਤੇ ਕੋਈ ਸਬੂਤ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਨਹੀਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਫਿਰ ਵੀ ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਕੁਝ ਸਬੂਤਾਂ ਦਾ ਨਾਲੋਂ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਦੀ ਸਰਾਹਨਾ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੌਦੇ ਨੂੰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 5 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਗ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਸਨੇ ਰਤਨੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.64), ਸੁਬੋਧ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 65), ਆਨੰਦ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 82) ਅਤੇ ਅਨਿਲਕੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ (ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. 83) ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ, ਜੋ ਸਾਰੇ ਖਗੜੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜਧਾਨ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ ਅਤੇ ਵਿਵਾਦਿਤ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 6.1.1985 ਨੂੰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਸਮਝੌਤੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤੇ (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ 1 ਅਤੇ 1/1)। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 5 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਨੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮੌਜੂ ਬਿੰਦ ਦੀਆਰਾ ਹਰਿਨ ਮਾਰ ਵਿੱਚ ਸਥਿਤ ਲਗਭਗ 30 ਭੀਗਾ ਜ਼ਮੀਨ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.5 ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਸੌਦਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ, ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ, ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਸਮੀਖਿਆ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਨਿਸ਼ਚਾ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤੀ ਜਤਾਈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਸੌਦੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਾਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੱਚਮੁੱਚ, ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਉਪਰੋਕਤ ਤੱਥ ਦੇ ਨਿਸ਼ਚਾ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਟ੍ਰਾਇਲ ਕੋਰਟ ਦੁਆਰਾ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 5 ਅਤੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਕਰਨ ਤੇ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਗਲਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਤੌਫੀਰ ਬਰਾਰੀ ਟੋਲਾ ਦੇ ਕੁਝ ਯਾਦਵ 1984 ਵਿੱਚ ਕੋਬੀ ਨਦੀ ਤੋਂ ਉਭਰੀ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.5 ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੇ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਸੌਦਾ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਥੇ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਲਈ 10.11.85 ਨੂੰ ਗਏ ਤਾਂ ਯਾਦਵਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਧਮਕੀ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਐਸਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕਰਨਗੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਪਰਿਣਾਮ ਭੁਗਤਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਚਾ ਵੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੀ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ।

ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. ਦੇ ਹੱਕ ਵਿੱਚ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਬੰਦੋਬਸਤਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ 5, ਜਿਸ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਕੱਦਮਾ ਮੁਸੀਬਤ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਰਤਨੇਸ਼ਵਰ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ। ਸਿੰਘ (P.W.64), ਸੁਬੋਧ ਕੁਮਾਰ ਸਿੰਘ (P.W.65), ਆਨੰਦ ਸਿੰਘ (P.W.82) ਅਤੇ ਅਕਨੀਲੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ (ਡਬਲਿਊ.ਪੀ. 83), ਜੋ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਰਾਜਧਾਨ ਦੇ ਵਸਨੀਕ ਹਨ

ਖਗੜੀਆ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਵਿੱਚ ਅਤੇ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ 6.1.1985 ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ। (ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ 1 ਅਤੇ 1/1)। ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 5 ਅਤੇ ਸਮਝੌਤਿਆਂ ਦੀ ਪੜਚੋਲ ਕਰਦਿਆਂ ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਸਿੱਟਾ ਕੱਢਿਆ ਕਿ ਸਰਕਾਰੀ ਵਕੀਲ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲ ਰਿਹਾ ਕਿ ਲਗਭਗ 30 ਵਿੱਖੇ ਜ਼ਮੀਨ ਮੋਇਲਜ਼ਾ ਬਿੰਦ ਦੀਆਰਾ ਹਰੀਨ ਮਾਰ ਨੂੰ ਉਪਰੋਕਤ ਜ਼ਮੀਨ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਵਿਚ ਵਸਾਇਆ ਸੀ P.W.5 ਦਾ ਪੱਖ. ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਾਰੀ ਵਿੱਚ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਮੁੜ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਕਤ ਖੋਜ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੈ। ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਸੀ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਜ਼ਮੀਨ ਦੇ ਨਿਪਟਾਰੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਦਰਅਸਲ, ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਇਸ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਸ਼ਿਕਾਇਤ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਗਈ ਸੀ ਤੱਥ ਦੀ ਖੋਜ ਦੇ ਉੱਪਰ. ਅਗਲੀ ਖੋਜ, ਹੇਠਲੀ ਅਦਾਲਤ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਏ P.W. ਦੇ ਸਬੂਤ ਦਾ ਮੁਲਾਂਕਣ 5 ਅਤੇ ਹੋਰ, ਕੀ ਕੁਝ ਯਾਦਵ ਹਨ ਤੱਫੂ ਕਰਾਰੀ ਤੇਲਾ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਉਭਰਿਆ ਹੈ ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਜ਼ਮੀਨ 'ਤੇ ਜ਼ਬਰਦਸਤੀ ਖੇਤੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ 1984 ਵਿੱਚ ਨਦੀ ਦਾ ਬੈਡ ਅਤੇ ਯਾਦਵਾਂ ਨੇ P.W.5 ਅਤੇ ਉਸਦੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਦੂਰ ਜਦੋਂ, ਜ਼ਮੀਨ ਦਾ ਬੰਦੋਬਸਤ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਉਹ ਫਸਲਾਂ ਉਗਾਉਣ ਲਈ ਚਲੇ ਗਏ ਇਸ 'ਤੇ 10.11.85 ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹਿੰਮਤ ਕੀਤੀ। ਇਹ ਖੋਜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਜਾਪਦੀ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਵਿੱਚ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡੇ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਇਸ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਇਸ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ 11.11.85 ਦੀਆਂ ਦੋ ਘਟਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਪਹਿਲੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਸਤਾਰ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਜਾਂ ਵਿਸਥਾਰ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਤਿੰਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਹ ਐਸ.ਟੀ. ਨੰਬਰ 83 ਦੇ 86 ਵਿੱਚ ਵਿਵਸਥਿਤ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਬਸ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਕਾਫੀ ਹੈ, ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਰੱਖੀ ਗਈ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਪ੍ਰਮਾਣਿਤਾ ਕਰਨ 'ਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨਤੀਜੇ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਇੱਕ ਸਮਾਨ ਨਿਸ਼ਚਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਛੇ ਯਾਦਵ (ਜੋ ਉਸ ਘਟਨਾ ਲਈ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ) ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਥਿਆਰਾਂ ਸਮੇਤ ਅਗਨੀਸ਼ਸਤ੍ਰਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਹੋ ਕੇ ਪਿੰਡ ਲਕਸ਼ਮੀਪੁਰ ਤੋਂ ਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ ਆਏ, ਦੰਗਾ ਕੀਤਾ, ਦੋ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰ ਕੇ ਕਤਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਧਮਕੀ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਚਲੇ ਗਏ ਕਿ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹੁਣ, ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਲਈ ਟ੍ਰਾਇਲ ਦੌਰਾਨ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਕੇਂਦਰਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਜੋ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ।

ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਦੋ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ: ਜਦੋਂ ਲਕਸ਼ਮੀਪੁਰ ਦੀਆਂ ਦੋਵਾਂ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀਆਂ (ਉੱਤਰ ਅਤੇ ਦੱਖਣ) ਵਿੱਚ ਤਬਾਹੀ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾ ਭਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਅਤੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕਿਨਾਰੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਾਤਲਾਨਾ ਹਮਲੇ ਨੂੰ ਦੂਜਾ ਭਾਗ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਭਾਗ ਦੇ ਨੇਤਰ ਸੰਸਕਰਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਪਿੰਡ ਦੇ 69 ਵਾਸੀਆਂ ਸਮਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਸੁਣਾਉਣ ਅਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮੇ ਦਾ ਅੰਤ ਦੱਸਿਆ, ਇਸ ਨੇ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ, ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.ਜ 1 ਤੋਂ 4, ਝਿੰਗੂਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.6), ਮੇਤੀ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 8), ਮੇਧੀ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 14), ਵਕੀਲ ਪ੍ਰਸਾਦ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.17), ਬਨਾਰਸੀ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.18), ਸਰਜੂਗ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 19) ਮੇਹਰਾਇਲ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 29) ਅਤੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 46) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕੀਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਵੀ ਦੇਖਣ ਦਾ ਦਾਵਾ ਕਰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉੱਤੇ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਗਹਿਰਾ ਮੁਲਾਂਕਣ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਆਧਾਰ ਉੱਤੇ, ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੇ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਵਿੱਚ ਸਫਲਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਭੀੜ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਲੁਟ ਅਤੇ ਅਗਜ਼ਨੀ ਵਿੱਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਸੀ, ਕੁਝ ਪਿੰਡ ਵਾਲੇ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਵੱਲ ਭੱਜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੁਝ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਸਨ i) ਰਾਮਸੂਰੂਪ ਸਿੰਘ, ii) ਲਾਈ ਬਹਾਦੁਰ ਸਿੰਘ, iii) ਰਾਮਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਸਿੰਘ, iv) ਰਾਮਬਿਲਾਸ ਸਿੰਘ, v) ਸਾਧੇ ਸਿੰਘ, vi) ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ, vii) ਭੂਮੀ ਸਿੰਘ, viii) ਰਾਮਾਦੁਲ ਸਿੰਘ, ix) ਸ਼ਿਬੇਨ ਸਿੰਘ (ਸਾਰੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ) x) ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਵ (ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ. 2), xi) ਨਾਗੇਸ਼ਵਰ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.3), xii) ਮੇਹਰਿਲ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.29) xiii) ਸੁਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਯੂ.46)। ਪਿੱਛਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਰਾਈਫਲ, ਬੰਦੂਕ, ਪਿਸਤੌਲ, ਭੱਲਾ ਆਦਿ ਨਾਲ ਸਜੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਘੋੜੇ ਉੱਤੇ ਸਨ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਗਲੀ ਖੋਜ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਿੱਛਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਉਹ ਤਿਸਰੀਆ ਧਾਬ ਵਿੱਚ ਇੱਕ ਦੇਸੀ ਕਿਸਤੀ ਵਿੱਚ ਸਵਾਰ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਸਤੀ ਨੂੰ ਚਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਦੰਗਾਈ ਉੱਥੇ ਪਹੁੰਚ ਗਏ, ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਸਤੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿੱਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਕਿਸਤੀ ਦੇ ਤਿੰਨ ਸਵਾਰ -

ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 2, ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 3 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ 29 ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਕੜ ਤੋਂ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਬਚ ਨਿਕਲੇ ਜਦਕਿ ਹੋਰ ਦਸ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸਿੰਘ ਮੌਕੇ ਉੱਤੇ ਹੀ ਮਰ ਗਏ। ਫਿਰ ਬਦਮਾਸ਼ਾਂ ਨੇ ਜਬਰਦਸਤੀ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵੱਲ ਲੈ ਗਏ। ਉੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਅਤੇ ਹੋਰ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਫਿਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਕੁਝ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਵਿੱਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਨੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਵਿੱਚੋਂ ਛੇ ਮ੍ਰਿਤਕ ਸਰੀਰ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤੇ ਗਏ ਜਦਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 46 ਨੂੰ ਇਸ ਦੇ ਕੰਢੇ ਉੱਤੇ, ਬੇਹੋਸ਼ੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿੱਚ ਸੱਟਾਂ ਨਾਲ ਪਾਇਆ ਗਿਆ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੀ ਆਲੋਚਨਾ ਕਰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਵਿੱਚ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਸੀ। ਆਪਣੀ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਵਿਸਥਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅਦਾਲਤ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਯਾਦਦਾਸਤ ਨੂੰ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਨੇ ਪੁਲਿਸ ਨਾਲ 12.11.1985 ਦੀ ਸਵੇਰੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਰਿਪੋਰਟ (ਐਕਸ. 10/1) ਤੋਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਦੀ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਭਾਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96 ਨੇ ਪਿਛਲੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਹੀ ਇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਐਕਸ. 10/1 ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਸੀ ਜੋ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮਕਸਦ ਲਈ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਸੀ ਸਿਵਾਏ ਇਸ ਦੇ ਨਿਰਮਾਤਾ ਨੂੰ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਲਈ ਧਾਰਾ 162 (1) ਦੇ ਕੋਡ ਅਨੁਸਾਰ, ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ। ਆਪਣੇ ਤਰਕ ਦੇ ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਸ੍ਰੀ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਪ੍ਰਾਈਵੇਟ ਕੈਸਲ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਜ਼ਾਹਿਰੁਦੀਨ ਬਨਾਮ ਸਮਰਾਟ ਏਆਰ ਆਈ 1947 ਪੀ.ਸੀ. 75 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਐਕਸ. 10/1 ਨੂੰ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਟਾਇਲ ਕੋਰਟ ਅਤੇ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੋਨੋਂ ਅੱਗੇ ਚੁੱਕਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਜਵਾਬ ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ਕਿ 11.11.1985 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ, ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96 ਨੇ ਉਸ ਦੁਪਹਿਰ ਵਾਪਰੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧਿਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਗਵਾਹ ਦੀ ਜਾਂਚ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਸੀ ਅਤੇ ਅਸਲ ਵਿੱਚ, ਉਸ ਨੇ ਜਾਂਚ ਵੱਲ ਕੋਈ ਕਦਮ ਨਹੀਂ ਚੁੱਕਿਆ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਅਤੇ ਹੋਰ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ ਕਾਨੂੰਨ ਅਤੇ ਆਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਬਣਾਏ ਰੱਖਣ ਵਿੱਚ ਵਿਅਸਤ ਸਨ।

ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96 ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਇਹ ਕਹਿਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਲੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੁਆਰਾ ਐਕਸ.ਟੀ. 10/1 ਨੂੰ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਮੰਨਣਾ ਉਚਿਤ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96 ਨੇ 11.11.1985 ਦੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਲਕਸਮੀਪੁਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ ਵਿੱਚ ਪਹੁੰਚ ਕੇ ਉਸ ਘਟਨਾ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਲਈ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ ਸਵੇਰੇ ਵਾਪਰੀ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪਿੰਡ ਵਿੱਚ 10.30 ਵਜੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਪਹੁੰਚਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮਿਲੀ ਅਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਦਰਜ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ, ਇਹ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁੱਛਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਉਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਕਿ ਕੁਝ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰਾਂ ਨੂੰ ਲੁੱਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅੱਗ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ, ਕੁਝ ਲੋਕ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ ਅਤੇ ਕੁਝ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀ ਲਾਪਤਾ ਸਨ। ਹੋਰ ਕ੍ਰਾਸ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਉਸੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਉੱਤੇ ਦਰਜ ਕੇਸ ਦੀ ਜਾਂਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96 ਦੇ ਇਹਨਾਂ ਸਵੀਕਾਰੇਕਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਜਾਂਚ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਕਦਮਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਇਹ ਨਤੀਜੇ ਤੋਂ ਬਚਣ ਦਾ ਕੋਈ ਰਸਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਗਲੀ ਸਵੇਰ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1 ਦੁਆਰਾ ਦਰਜ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਧਾਰਾ 161(3) ਅਨੁਸਾਰ ਦਰਜ ਇੱਕ ਬਿਆਨ ਵਜੋਂ ਹੀ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਨਾ ਕਿ ਇੱਕ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ। ਇਸ ਲਈ, ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 1 ਦੇ ਸਬੂਤ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਜੀ ਦੁਆਰਾ ਕਿਹੇ ਅਨੁਸਾਰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ।

ਜ਼ਹਿਰਨਦੀਨ (ਸੁਪਰਾ) ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਮਿਲ ਗਿਆ ਸੀ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹ ਦਾ ਜੋ, ਮੰਨਿਆ, ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ- ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ, ਜਾਂਚ-ਪੜਤਾਲ ਦੌਰਾਨ ਉਸਨੇ ਉਸ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦ ਤਾਜ਼ਾ ਕੀਤੀ। ਮੁਕੱਦਮਾ ਬਰੀ ਹੋ ਗਿਆ ਇੱਕ ਖੋਜ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਇੱਕ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਦੀ ਧਾਰਾ 162 ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਗਵਾਹ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਪੀਲ 'ਚ ਹਾਈਕੋਰਟ ਨੇ ਹੁਕਮ ਰੱਦ

ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਧਾਰਾ 162 ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੇ ਉਪਬੰਧਾਂ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਬਰੀ ਕਰਨਾ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਕੋਡ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਲਈ ਘਾਤਕ ਨਹੀਂ ਸਨ ਅਤੇ ਚੁਕਵੇਂ ਹਾਲਾਤਾਂ ਵਿੱਚ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਮੀਕਰਨ ਸੀ ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ 1898 ਦੀ ਧਾਰਾ 537 ਦੀ ਮਿਆਦ ਦੇ ਤਹਿਤ (ਜਾਬਤਾ ਦੀ ਧਾਰਾ 465)। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਹੁਕਮਾਂ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਡੀ ਪੀਵੀ ਕੋਸਲ:

".....ਧਾਰਾ 162(1) ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਦਾ ਅਸਰ ਉਸ ਮਨਾਹੀ ਉੱਤੇ ਨਿਰਭਰ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਜੇ ਉਲੰਘਣਾ ਇਸ ਵਿੱਚ ਹੋਵੇ ਕਿ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਜਿਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਧਾਰਾ ਵਿੱਚ ਜਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਸਬਦ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਜਾਂ ਤਾਤਪਰਯ ਕਰਦੇ ਹੋਣ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਅਸਰ ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਪੂਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਨੂੰ ਖਰਾਬ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਅਜਿਹਾ ਬਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਦੀ ਕੀਮਤ ਨੂੰ ਇਸ ਉਲੰਘਣਾ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਗੰਭੀਰ ਤੌਰ ਤੇ ਘਟਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰ ਉੱਠਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੇ ਇਸਤੇਮਾਲ ਦੀ ਸਪਸ਼ਟ ਮਨਾਹੀ ਹੈ ਜੋ ਮੁਕੱਦਮੇ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਦੁਆਰਾ ਬਿਆਨ ਦੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਉੱਤੇ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਲਈ, ਜਦੋਂ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਜਾਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਟਰ ਜੱਜ ਨੂੰ ਪਤਾ ਚੱਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਗਵਾਹ ਨੇ ਅਜਿਹੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਧਾਰਾ ਅਧੀਨ ਉਸ ਗਵਾਹ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰੇ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਹਨ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਰੰਏ ਦੀ ਮੁੱਖ ਜਾਂਚ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿੱਚ ਨੋਟ ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚ ਇਹ ਇੱਕ ਤੱਥ ਦਾ ਨਿਰਧਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਰੰਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦਿਆਂ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਾਈਨ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਦਾ ਸੁਸਥਿਰ ਅਤੇ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਦਾ ਕਾਰਨ ਇਸ ਲਈ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ ਤੇ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਤੱਥ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਰੰਏ ਨੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਸਾਈਨ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਬੂਤ ਦਿੰਦੇ ਹੋਏ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਦੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਅਤੇ ਭੌਤਿਕ ਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ, ਅਤੇ ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਉਸ ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਬੰਦ ਸੀ। ਮੈਜਿਸਟ੍ਰੇਟ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਕਰਨ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਹੁਤ ਵਿਆਪਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੱਸਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਇਹ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਮਿਸਟਰ ਰੰਏ ਨੇ ਬਿਆਨ 'ਤੇ ਦਸਤਖਤ ਕੀਤੇ ਸਨ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਤੱਥ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਕੋਲ ਇਹ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਅਤੇ ਗਵਾਹ ਦੇ ਬਕਸੇ ਵਿੱਚ ਇਸ ਦੀ ਸਲਾਹ ਲਈ ਜੇ ਉਸਦਾ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਸਬੂਤ ਅਯੋਗ।"

(ਜੇਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰਿਤ ਨਜ਼ਰੀਏ ਅਨੁਸਾਰ ਉਪਰੋਕਤ ਉਦਯੋਗ ਪੇਸ਼ੇਜ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਮਦਦ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਨੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਪੀ.ਸੀ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਦੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਐਕਸ. 10/1 ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਇਸ ਅਨੁਸਾਰ ਐਕਸ. 10/1 ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਸੀ. ਇਹ ਕੋਰਸ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਸਾਕਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਵੀਕਾਰਯੋਗ ਸੀ ਸਬੂਤ ਐਕਟ ਦੀ ਧਾਰਾ 157 ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਇੱਕ ਦਿੱਤੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ - ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਮੌਜੂਦਾ ਇੱਕ ਵਿੱਚ - ਅਦਾਲਤ ਬਾਅਦ ਵਿੱਚ ਆਈ ਸਮੱਗਰੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਬਿਆਨ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਵਜੋਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁਸ਼ਟੀਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਧਾਰਾ 162 ਦੇ ਕੋਡ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਪਰ ਫਿਰ ਵੀ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਇੱਕ ਸਾਕਸ਼ੀ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਆਪਣੇ ਤੱਥਾਂ 'ਤੇ ਮੁੜਿਆ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਇਹ ਤੱਥ ਕਿ ਮੁੱਖ ਗਵਾਹੀ ਦੌਰਾਨ ਗਵਾਹ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 161 ਕ੍ਰਿਮੀਨਲ ਪ੍ਰੋਸੀਜਰ ਕੋਡ ਅਧੀਨ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਬਿਆਨ ਤੋਂ ਆਪਣੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਤਾਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਆਗਿਆ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਮੌਜੂਦਾ ਵਾਲੇ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਜਿੱਥੇ ਬਿਆਨ ਨੂੰ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਬੂਤ ਵਜੋਂ ਸਵੀਕਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦੋਂ ਪੀ.ਸੀ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਨੇ ਆਪਣੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਤੋਂ ਤੱਥਾਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ ਸੀ।

ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਅਗਲਾ ਤਰਕ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦਾ ਕੇਸ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਉਹ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹ ਇੱਕ ਕਿਸਤੀ 'ਤੇ ਤਿਸਰਾਸੀਆਂ ਧਾਬ 'ਤੇ ਭੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਬਿਲਕੁਲ ਗਲਤ ਸੀ ਕਿਉਂਕਿ, ਭਾਵੇਂ ਪ੍ਰੋਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਕਿਸਤੀ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ 'ਚ ਲੈਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਤੇ

ਉਸਦੇ ਸਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਉਤਾਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੰਗਾਈਆਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸਿੰਘ ਉੱਥੇ ਹੀ ਮਰ ਗਏ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਦਰਿਆ ਤੋਂ ਬਰਾਮਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਅਨੁਸਾਰ, ਜੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਲਾਸ਼ਾਂ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ 'ਤੇ ਹੀ ਮਿਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾ ਕਿ ਦਰਿਆ 'ਚ ਕਿਉਂਕਿ, ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪਹਿਲੇ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਬਹਾਅ ਦੂਜੇ ਵੱਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਰਿਕਾਰਡ 'ਤੇ ਮੌਜੂਦ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੇਤ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.96 ਦੀ ਗਵਾਹੀ, ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਕਤ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹਾਂ। ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਛਾਂਟਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਕਿਸਤੀ ਤੋਂ ਉਤਾਰੇ ਗਏ ਸਾਰੇ 10 ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਪਰੋਕਤ ਗਵਾਹੀ ਮੁੜ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 96 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨਾਲ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਦੋਵਾਂ ਥਾਵਾਂ, ਭਾਵ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਅਤੇ ਦਰਿਆ ਦੇ ਕੰਢੇ ਵਿਚਕਾਰ ਖਿੱਚਣ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਅਤੇ ਪੈਰਾਂ ਦੇ ਨਿਸ਼ਾਨ ਦੇਖਣ ਦੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਲਈ, ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭੂਮੀ ਸਿੰਘ ਦੀਆਂ ਲਾਸ਼ਾਂ ਦਾ ਦਰਿਆ 'ਚ ਮਿਲਣਾ, ਪ੍ਰੈਸੀਕਿਊਸ਼ਨ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ ਕਿ ਉਹ ਦੋ ਵਿਅਕਤੀ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ 'ਤੇ ਗੋਲੀਬਾਰੀ ਦੌਰਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਨ।

ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦਾ ਅਗਲਾ ਤਰਕ ਸੀ ਕਿ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 46 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੂੰ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਚੂੰਕਿ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦਾ ਇਹ ਤਰਕ ਸਿਰਫ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਰਣਬੀਰ ਯਾਦਵ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦੀ ਸਵੀਕਾਰਤਾ ਖਿਲਾਫ ਸੀ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਵੱਖਰੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚਾਰਾਂਗੇ। ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਆਲੋਚਨਾ ਜੋ ਪਹਿਲਾਂ ਦੱਸੀ ਗਈ ਸੀ, ਉਹ ਸੀ ਕਿ ਦੂਜੀ ਘਟਨਾ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਅੱਖੀਂ ਦੇਖੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਬਹੁਤ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਇਸ 'ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ। ਰਿਕਾਰਡ ਦੁਆਰਾ ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਹੋਣ ਜਾਂ ਨਾ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਅਸੀਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਫੈਸਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸਬੰਧਿਤ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਅਤੇ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਵੀ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਨਿਮਨਲਿਖਿਤ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨ 'ਚ ਰੱਖਦੇ ਹੋਏ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਹੈ ਸ਼ਿਵਾਜੀ ਬਨਾਮ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਰਾਜ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. 1973 ਐਸ.ਸੀ. 2622:

“.....ਕਤਲ ਦਾ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਪਿੰਡ ਦਾ ਹੈ, ਕੇਸ ਦੇ ਗਵਾਹ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰਕ ਪੈਟਰਨ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਅਦਾਲਤਾਂ ਵਿੱਚ ਪਰਿਚਿਤ ਉੱਚ ਸੇਫਟੀਕੇਟਡ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣ ਜੋ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਵਹਾਰ ਬਾਰੇ ਅਵਾਸਤਵਿਕ ਧਾਰਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹਨ, ਸਾਫ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਸੁਸਤ ਤਰੀਕਿਆਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਲਾਗੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਸੁਚਿਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਨਾਰਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚੋਲੇ, ਵੇਰਵਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਸੰਗਤਤਾਵਾਂ, ਕਥਨਾਂ ਵਿੱਚ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸ ਅਤੇ ਮੌਲਿਕ ਭਾਗਾਂ ਵਿੱਚ ਸਜਾਵਟ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੂਲ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਖਿਲਾਫ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਜੇਕਰ ਗਵਾਹੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਤਾਣੇ-ਬਾਣੇ ਵਿੱਚ ਸੱਚਾਈ ਦੀ ਛਾਪ ਅਤੇ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਾਲ ਮੇਲ ਹੋਵੇ।”

ਅਜਿਹੀ ਜਾਂਚ 'ਤੇ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸੀ/ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਦਲੀਲਾਂ ਨੂੰ ਧਿਆਨਪੂਰਵਕ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗਵਾਹਾਂ ਦੁਆਰਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੁੱਲਾਂਕਣ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚ ਖਾਮੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸਾਂ ਨੂੰ ਬਾਰੀਕੀ ਨਾਲ ਜਾਂਚਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਚੂੰਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਵੇਰਵੇ ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਸਮਾਨ ਨਤੀਜੇ ਅਜਿਹੀ ਕਸਰਤ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਗਏ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਇਹੀ ਨਤੀਜੇ ਬਦਲਣ ਦਾ ਕੋਈ ਆਧਾਰ ਜਾਂ ਐਚਿਤਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਹੁਣ, ਇਸ ਲਈ, ਸਾਨੂੰ ਵਿਅਕਤੀਗਤ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੇ ਕੇਸ 'ਤੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਮੋੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਰਣਬੀਰ ਯਾਦਵ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 34 ਦੇ 1992 ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੈ, ਦੀ ਸਜ਼ਾ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਉਸ 'ਤੇ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਕਾਰਜ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.46) 'ਤੇ ਲੱਠ ਨਾਲ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ, ਉਸ ਦੀ ਗਰਦਨ ਮਰੇੜੀ ਅਤੇ ਫਿਰ ਉਸ ਨੂੰ ਦਰਿਆ 'ਚ ਸੁੱਟ ਦਿੱਤਾ; ਅਤੇ ਇਸ ਤੱਥ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਸਿਰਫ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ 'ਤੇ ਹੀ ਭਰੋਸਾ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਸੀ, ਪਹਿਲਾਂ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਭਿਯੋਗ ਨੇ ਖੁਦ ਉਸ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾ ਮੰਨਿਆ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤੱਕ ਕ੍ਰਾਸ-ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਅਤੇ, ਦੂਜਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਦੱਸੀ ਗਈ ਹਮਲੇ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਡਾ. ਅਖਤਰ ਅਹਮਦ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.63) ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੇ ਝੂਠਾ

ਸਾਬਤ ਕੀਤਾ ਜੋ ਉਸ ਨੂੰ ਜਾਂਚਿਆ। ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਵ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 35 ਦੇ 1992 ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਦੋਸ਼ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਗੋਲੀ ਮਾਰੀ ਪਰ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.63 ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਮਿਤਕ ਸਰੀਰ 'ਤੇ ਪੇਸਟ-ਮੋਰਟਮ ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਵਿਅਕਤੀ 'ਤੇ ਕੋਈ ਗੋਲੀ ਦਾ ਜਖਮ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਜਿਹੜੇ ਪਾਂਡਵ ਯਾਦਵ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ, ਜੋ ਕਿ ਕ੍ਰਿਮਿਨਲ ਅਪੀਲ ਨੰਬਰ 36 ਦੇ 1992 ਦਾ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਹਿੱਸਾ ਸੀ ਕਿ ਉਸ ਅਤੇ ਦੋ ਹੋਰਾਂ ਨੇ ਭੂਮੀ ਸਿੰਘ 'ਤੇ ਗੋਲੀ ਚਲਾਈ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਮੈਡੀਕਲ ਸਬੂਤ ਨੇ ਦਿਖਾਇਆ ਕਿ ਸਿਰਫ ਇਕ ਹੀ ਫਾਇਰਆਰਮ ਜਖਮ ਸੀ। ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਦੇ ਅਨੁਸਾਰ, ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਧਾਰਾ 149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਲਈ ਅਭਿਯੋਗ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਇਕ ਸਪਸ਼ਟ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਜਾਂਚ ਕਰਦਿਆਂ, ਉਸ ਨੇ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ, ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਪੱਧਰ ਦੇ ਵਿਰੋਧਾਭਾਸੀ ਅਤੇ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਾ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀ ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਰੇਆਮ ਹਰਕਤਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕਮੇਟੀ. ਇਸ ਦਲੀਲ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਵਿੱਚ ਉਸ ਨੇ ਡਾ ਬਲਾਦੀਨ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਰਾਜ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਏ.ਐਲ.ਆਰ. (1956) ਐਸ.ਸੀ. 181. ਉਸ ਕੇਸ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਹ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਪਟਾਇਆ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇੱਕ ਅਸੈਂਬਲੀ ਵਿੱਚ ਮੌਜੂਦਗੀ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਇੱਕ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਨਹੀਂ ਬਣਾਇਆ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਉਸਨੇ ਕੁਝ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਉਸਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾ ਦੇਵੇਗਾ ਜਾਂ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਕੇਸ ਧਾਰਾ 142 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਇਹ ਅੱਗੇ ਆਯੋਜਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਮੁਕੱਦਮੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਸਿੱਟੇ ਵੱਲ ਇਸ਼ਾਰਾ ਕਰਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕੋਈ ਸ਼ਰੇਆਮ ਕਾਰਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸੀ ਜਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਅਸੈਂਬਲੀ ਦੀ ਸਾਂਝੀ ਵਸਤੂ ਦਾ ਮੁਕੱਦਮਾ ਚਲਾਉਣਾ।

ਜੇਕਰ ਕਾਨੂੰਨ ਦਾ ਉਪਰੋਕਤ ਹਵਾਲਾ ਪ੍ਰਸਤਾਵ ਅਜੇ ਵੀ ਖੇਤਰ ਵਿੱਚ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਸੀ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਨੇੜਿਓਂ ਜਾਂਚ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੋ ਸਕਦਾ ਸੀ ਚਸ਼ਮਦੀਦ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕਥਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਹੈ ਹਰੇਕ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਕੀ ਹੇਠਾਂ ਸਿੱਖੀਆਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਹਨ ਉਸੇ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਜਾਇਜ਼ ਸਨ. ਪਰ ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਦੀ ਧਾਰਾ 141 ਅਤੇ 149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਬਲਾਦੀਨ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿੱਚ (ਸੁਪਰਾ) ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਚਾਰ ਜੱਜਾਂ ਦੀ ਬੈਂਚ ਮਸਾਲਟੀ ਬਨਾਮ ਯੂ.ਪੀ. ਏ.ਐਲ.ਆਰ. (1965) S.C. 202 ਹੇਠ ਲਿਖੇ ਅਨੁਸਾਰ:

"ਇਹ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬਲਾਦੀਨ (ਐਸ) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (1956) ਐਸ.ਸੀ. 181 ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਸਦਸਯਾਂ ਅਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਹੋਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋ ਕੇ; ਕੁਝ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ, ਜਦਕਿ ਹੋਰ ਕੇਵਲ ਨਿਸਕ੍ਰਿਯ ਗਵਾਹ ਸਨ। ਅਜਿਹੇ ਇਕੱਠ ਨਾਲ ਨਿਪਟਾਰਾ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਸਮ ਦੇ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੀ ਮੌਜੂਦਗੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਿਖਾਉਦੀ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਸੀ। ਜਿਸ ਵਿਅਕਤੀ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ, ਉਸ ਖਿਲਾਫ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕੱਠ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਸੀ ਅਤੇ ਉਸ ਨੇ ਇਕੱਠ ਦੇ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਐਸ.141, ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੁਆਰਾ ਪਰਿਭਾਸ਼ਿਤ ਹੈ। ਧਾਰਾ 142 ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ, ਅਜਿਹੇ ਤੱਥਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਕੱਠ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਜਾਣਬੁੱਝ ਕੇ ਉਸ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਜਾਂ ਇਸ ਵਿੱਚ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਪੰਜ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਜੋ ਐਸ.141 ਦੇ ਪੰਜ ਧਾਰਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਹੈ, ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਹੈ। ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸਵਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਕੱਠ ਪੰਜ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਕੀ ਉਕਤ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੇ ਐਸ.141 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਇੱਕ ਜਾਂ ਇੱਕ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਮਨਾਇਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਵਾਲ ਨੂੰ ਤੈਅ ਕਰਦਿਆਂ, ਇਹ ਵਿਚਾਰਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਕੁਝ ਵਿਅਕਤੀ ਕੇਵਲ ਨਿਸਕ੍ਰਿਯ ਗਵਾਹ ਸਨ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਮਨਾਉਣ ਦੀ ਮੰਸ਼ਾ ਨਾਲ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੀਆਂ ਬਲਾਦੀਨ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਹਨ; ਨਹੀਂ ਤਾਂ, ਕਾਨੂੰਨ ਵਿੱਚ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਸਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਕਿਸੇ

ਵਿਅਕਤੀ ਨੂੰ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਮੰਨਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ, ਇਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਤਹਿਤ ਕੋਈ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਛੱਡਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਅਸਲ ਵਿੱਚ। ਐਸ.149 ਸਪਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਉਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲੀਕਰਨ ਵਿੱਚ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧ ਜੋ ਉਸ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਅਮਲੀਕਰਨ ਦੌਰਾਨ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੀ, ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਸਮੇਂ ਉਸੇ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹਰ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੈ: ਅਤੇ ਇਹ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਤੌਰ 'ਤੇ ਉਸ ਸਿਧਾਂਤ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਐਸ.149 ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਵਿਕਾਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਨਹੀਂ ਚੱਲਦੀ ਕਿ ਅਪਰਾਧ ਅਸਲ ਵਿੱਚ ਹਰ ਇਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ, ਅਸੀਂ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਹਾਂ ਕਿ ਬਲਾਦੀਨ (ਐਸ) ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (1956) ਐਸ.ਸੀ. 181 ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਉਸ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਖਾਸ ਤੱਥਾਂ ਦੇ ਸੰਦਰਭ ਵਿੱਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਸਾਹਨੀ ਦੁਆਰਾ ਸੁਝਾਏ ਗਏ ਅਯੋਗ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਿਧਾਂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿੱਚ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ।

(ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਉਪਰੋਕਤ ਉਦ੍ਯੋਗਿਕ ਸਿਦਾਂਤ ਨੂੰ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਲਾਲਜੀ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, ਏ.ਆਈ.ਆਰ. (1989) ਐਸ.ਸੀ. 754 ਵਿੱਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਦੁਹਰਾਇਆ ਸੀ:

ਧਾਰਾ (ਧਾਰਾ 149 ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ.) ਦੀਆਂ ਦੋ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ, ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਦੱਸ ਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਅਜਿਹਾ ਅਪਰਾਧ ਉਸ ਸਭਾ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਹੋਵੇ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਭਾ ਦੇ ਸਦੱਸ ਜਾਣਦੇ ਸਨ ਕਿ ਇਹ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਵਿਅਕਤੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਪਰ ਸਿਰਫ ਉਹ ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਵਿੱਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਸਭਾ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਆਈ.ਪੀ.ਸੀ. ਦੀ ਐਸ.141 ਵਿੱਚ ਦੱਸੇ ਗਏ ਪੰਜ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਇੱਕ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਸਭਾ ਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਸਭਾ ਦੀ ਕਿਸਮ, ਉਹਨਾਂ ਦੁਆਰਾ ਵਰਤੇ ਗਏ ਹਥਿਆਰਾਂ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਦੇ ਸਥਾਨ 'ਤੇ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਭਾ ਦੇ ਵਿਵਹਾਰ ਤੋਂ ਸਮਝਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਰੇਕ ਮਾਮਲੇ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤਾਂ ਤੋਂ ਨਿਕਾਲਿਆ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ।

ਧਾਰਾ 149 ਹਰ ਇੱਕ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਅਪਰਾਧ ਕਰਦੇ ਸਮੇਂ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਜੋ ਉਸ ਅਪਰਾਧ ਦਾ ਦੋਸ਼ੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਧਾਰਾ ਨੇ ਇੱਕ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਤੇ ਵੱਖਰਾ ਅਪਰਾਧ ਬਣਾਇਆ। ਦੂਜੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿੱਚ, ਇਸ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਲਈ ਇੱਕ ਰਚਨਾਤਮਕ ਜਾਂ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਬਣਾਈ ਹੈ ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਮੈਂਬਰ ਦੁਆਰਾ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਵਿਕਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਕੇਵਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਿਤ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਧੀਨ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ, ਜਾਂ ਅਜਿਹੇ ਅਪਰਾਧਾਂ ਲਈ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਜਦੋਂ ਕਿਸੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਧਾਰਾ ਦੇ ਅਜਿਹਾਂ ਦੇ ਤੱਤਾਂ ਵਿੱਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਮਹੱਤਵਪੂਰਣ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਇਹ ਬਚਾਅ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਸਕਦਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜੋ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਜਾਂ ਅਜਿਹਾ ਜੋ ਕਿ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਉਦੇਸ਼ ਦੇ ਅਮਲ ਵਿੱਚ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋਣ ਦਾ ਪਤਾ ਸੀ। ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਕੰਮਾਂ ਦੇ ਸੰਯੋਜਨ ਦੇ ਸੰਭਾਵਿਤ ਅਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ਨਤੀਜਿਆਂ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਮੰਨਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਵਿਅਕਤੀ ਕੁਝ ਬਾਹਰਲਾ ਕੰਮ ਕਰਨ। ਜਦੋਂ ਦੋਸ਼ੀ ਵਿਅਕਤੀ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਲਾਠੀਆਂ ਨਾਲ ਸਸਜੇ ਹੋਏ, ਅਤੇ ਸ਼ਿਕਾਇਤਕਰਤਾ ਪਾਰਟੀ 'ਤੇ ਹਮਲੇ ਵਿੱਚ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ, ਤਾਂ ਅਭਿਯੋਜਨ ਨੂੰ ਇਹ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੇ ਕਿਹੜਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਾਹਰਲਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਧਾਰਾ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਨੂੰ ਹਰ ਇੱਕ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਲਈ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ ਇੱਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਬਾਹਰਲਾ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸਰਗਰਮ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣਾ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਿਅਕਤੀ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਇਰਾਦੇ ਨੂੰ ਦਰਸਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਵਿੱਚ ਸਿਰਫ ਮੌਜੂਦਗੀ ਵਿਕਾਰੀ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਪਰਾਧਿਕ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ ਅਧੀਨ S.149. ਇਹ ਨੋਟ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ S.149 ਅਧੀਨ ਰਚਨਾਤਮਕ ਦੋਸ਼ ਦਾ ਆਧਾਰ ਸਿਰਫ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਾਂਝਾ ਉਦੇਸ਼ ਜਾਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹੈ।

(ਜੇਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ)

ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੇਸ ਦੇ ਤੱਥਾਂ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਿ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਨੇ ਇਕ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਬਣਾਇਆ ਜਿਸ ਵਿੱਚ ਖਤਰਨਾਕ ਹਥਿਆਰ ਸਨ ਅਤੇ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਓਰ ਰੁਖ ਕਰਨ ਦਾ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਸੀ, ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਬਰੀ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕੋਈ ਹਿੰਸਕ ਕਾਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਪਰੋਕਤ ਵਿਆਖਿਆ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਜੇ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਸਾਨੂੰ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਗਏ ਇਸ ਦਲੀਲ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਜਾਂ ਫੈਸਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੇ ਖਾਸ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਸਬੂਤ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਕਿਉਂਕਿ ਅਕਸ਼ ਗਵਾਹਾਂ ਦੇ ਸਬੂਤ - ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੋਨੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ ਵਿਚਾਰਿਆ ਅਤੇ ਮੰਨਿਆ - ਇਹ ਸਪੱਸ਼ਟ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਾਬਤ ਕਰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੇ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜੇ ਲੁੱਟ, ਅਗਜ਼ਨੀ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਅਪਰਾਧ ਕਰਨਾ ਅਤੇ ਕਤਲ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਦੇ ਗਾਇਬ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਬਣਨਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹਨਾਂ ਆਮ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਗਾਂਹ ਵਿੱਚ ਉਸ ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਕੁਝ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੇ ਉਹ ਅਪਰਾਧ ਕੀਤੇ ਜਿਸ ਲਈ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਧਾਰਾ 149 ਆਈਪੀਸੀ ਅਧੀਨ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਏ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸੁਰੇਸ਼ ਸਿੰਘ (ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.46) ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਆਂ ਜਿਸ ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਦੁਆਰਾ ਕੀਤੀਆਂ ਗਈਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਗਵਾਹੀ ਦਿੱਤੀ, ਪੀ.ਸੀ. ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 2 ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਪਾਂਡਵ ਯਾਦਵ ਅਤੇ ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਵ ਦੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਪੀ.ਸੀ.ਪੀ.ਡਬਲਿਊ.1 ਅਤੇ ਪੀ.ਡਬਲਿਊ. 19 ਦੇ ਸਬੂਤ ਨੂੰ ਜਿਸ ਨੇ ਸੁਖਦੇਵ ਯਾਦਵ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਪਾਸੋਂ ਕਰ ਦਿਆਂ, ਹੋਰ ਅਕਸ਼ ਗਵਾਹਾਂ ਦੀਆਂ ਗਵਾਹੀਆਂ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਪਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ, ਹੋਰਾਂ ਵਿੱਚੋਂ, ਗੈਰ-ਕਾਨੂੰਨੀ ਇਕੱਠ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਜੋਂ ਪਛਾਣਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਗਵਾਹੀ ਨੂੰ ਛਾਣਬੀਨ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਘਟਨਾ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਵਿੱਚ ਵਿਚਾਰਿਆ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਪਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਹੇਠਾਂ ਦਿੱਤੇ ਨਤੀਜੇ ਅਟੱਲ ਹਨ: (i) 500/600 ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇੱਕ ਭੀੜ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿੱਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਸਨ, ਨੇ ਆ ਕੇ ਪੜੋਸੀ ਪਿੰਡ ਲਕਸ਼ਮੀਪੁਰ ਤੋਂ ਫੀਰ ਬਿੰਦ ਟੋਲੀ 'ਤੇ ਹਮਲਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਬਿੰਦ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਸਕਣ; (ii) ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਜੋ ਯਾਦਵ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਲਗਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਵਾਸੀ ਹਨ, ਘੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਅੱਗਿਆਰੀ ਹਥਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਆਏ ਅਤੇ ਭੀੜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋਰਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ; ਅਤੇ (iii) ਅਪੀਲਕਰਤਾ ਵੀ ਉਹਨਾਂ ਦੰਗਾਈਆਂ ਵਿੱਚੋਂ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵਾਸੀਆਂ ਨੂੰ ਖੱਜਲ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਤਿਸਰਾਸੀਆ ਧਾਬ ਅਤੇ ਨਦੀ ਦੇ ਕੰਢੇ 'ਤੇ ਕਤਲ ਕੀਤੇ।

ਉਪਰੋਕਤ ਨਤੀਜਿਆਂ ਨੂੰ ਖਿੱਚਣ ਵਿੱਚ, ਅਸੀਂ ਇਸ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਵਿੱਚੋਂ ਨਿਮਨਲਿਖਤ ਪੈਸੇਜ ਦਾ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਾਜਵਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਪੰਜਾਬ, [1973] 3 ਐਸ.ਸੀ.ਆਰ. 571 ਵਿੱਚ ਸੀ, ਜਿਸ ਵੱਲ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਖਿੱਚਿਆ।

"ਜਿਸ ਸਬੂਤ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਨੂੰ ਵਕੀਲ ਦੁਆਰਾ ਲਿਜਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨੇ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਅਤੇ ਚਿੰਤਾ ਨਾਲ ਜਾਂਚਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅਜਿਹੇ ਮਾਮਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਜਿਥੇ ਪਾਰਟੀ ਧੜੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਅਧਿਕਾਰਤ ਫੈਸਲਿਆਂ ਵਿੱਚ ਅਕਸਰ ਦੇਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ, ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰਵ੍ਰਿਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਲਈ ਇਸ ਖਤਰੇ ਖਿਲਾਫ ਬਚਾਅ ਕਰਨਾ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ। ਨਿਰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਦੇ ਨਾਲ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣ ਦੇ ਜੇਖਮ ਖਿਲਾਫ ਇਕੋ ਅਸਲ ਸੁਰੱਖਿਆ ਇਸ ਉੱਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇਣ ਵਿੱਚ ਹੈ ਕਿ ਸਵੀਕਾਰਯ ਸਬੂਤ ਜੋ ਕਿਸੇ ਹੱਦ ਤੱਕ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਫਸਾਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਦਾਲਤ ਦੇ ਜ਼ਮੀਰ ਨੂੰ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਕਰਦਾ ਹੈ। (ਦੇਖੋ ਕਸ਼ਮੀਰਾ ਸਿੰਘ ਬਨਾਮ ਰਾਜ ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਭਾਵਨ ਸਾਹੂ ਬਨਾਮ ਦ ਕਿੰਗ)। ਹੱਥ ਵਿੱਚ ਮਾਮਲੇ ਵਿੱਚ, ਕੋਈ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਕਿ ਗਵਾਹੀ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਗਵਾਹਾਂ ਨੇ ਘਟਨਾ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਸਾਰੇ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਨੂੰ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਪ੍ਰਵਰ ਨੇ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਨੇ ਬਰੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਵਿੱਚ ਇਹ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕੇਵਲ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ੀ ਠਹਿਰਾਉਣਾ ਜੋ ਕਿ ਸਰਗਰਮ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਛਾਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਵਾਜਬ ਸ਼ੱਕ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।"

ਉਪਰੋਕਤ ਚਰਚਾ ਲਈ ਤਿੰਨ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਖਿਲਾਫ ਦਰਜ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ

ਰੱਖਿਆ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹਾਂਗੇ ਕਿ ਤਿੰਨੋਂ ਅਪੀਲਕਰਤਾਓਂ ਦੁਆਰਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਅਲੀਬੀ ਦਾ ਬਹਾਨਾ ਦੇਣੋਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਨੇ, ਸਮਰਥਨ ਵਿੱਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ ਗਏ ਸਬੂਤਾਂ ਦੀ ਉਚਿਤ ਵਿਚਾਰਣਾ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਸਰਾਸਰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਵਾਸਤਵ ਵਿੱਚ ਮਿਸਟਰ ਜੇਠਮਲਾਨੀ ਨੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ।

ਨਤੀਜਤਨ, ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀਆਰਐਲ.ਐਮ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 2423/93 ਅਤੇ ਸੀਆਰਐਲ. ਐਮ.ਪੀ. ਨੰਬਰ 2424-25/94।

ਚੂੰਕਿ ਆਪਰਾਧਿਕ ਅਪੀਲਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਇਸ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਇਹ ਵਿਵਿਧ ਪਟੀਸ਼ਨਾਂ ਵੀ ਨਿਪਟਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪਟੀਸ਼ਨ ਖਾਰਜ।

ਡਿਸਕਲੇਮਰ ਸਥਾਨਕ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਨਿਆ ਨਿਰਣਾਂ ਕੇਵਲ ਮੁਕੱਦਮੇਬਾਜ਼ਾਂ ਲਈ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿੱਚ ਸਮਝਣ ਤੱਕ ਹੀ ਸੀਮਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸਦਾ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਉਦੇਸ਼ ਲਈ ਇਸਤੇਮਾਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਸਾਰੇ ਵਿਹਾਰਕ ਅਤੇ ਅਧਿਕਾਰਤ ਮੰਤਵਾਂ ਲਈ ਨਿਆ ਨਿਰਣੇ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸੰਸਕਰਣ ਪ੍ਰਮਾਣਿਕ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਅਮਲ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਇਸ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

Vasu Gupta
Advocate